

บทที่ ๖

หน้าที่ประโยชน์กรรมในภาษาไทย

เนื้อหาโดยสังเขป

- 6.0 คำนำ
- 6.1 การแบ่งประเภทประโยชน์กรรม
  - 6.1.1 พระยาอุปกิตศิลปสาร
  - 6.1.2 จินตนา งามสุทธิ
- 6.2 การแบ่งประโยชน์กรรมตามนิยามของธัญญ์รัตน์
- 6.3 ประโยคกรรม "ถูกกระทำ"
  - 6.3.1 ความหมายและหน้าที่ของประโยคกรรม "ถูกกระทำ"
  - 6.3.2 ข้อกำหนดการเกิดร่วมเชิงความหมายที่มีผลบังคับใช้กับกริยาตามหลังถูก
  - 6.3.3 ข้อกำหนดการเกิดร่วมอื่น ๆ
- 6.4 ประโยคกรรม "ได้รับ"
  - 6.4.1 ข้อคิดเห็นและวิจารณ์
- 6.5 ประโยคกรรมไม่มีตัวการ
  - 6.5.1 วิจารณ์ความเห็นของนักภาษาศาสตร์ในเรื่อง ประโยคกรรมตัวการไม่ปรากฏ
  - 6.5.2 แนวความคิดของอาภรณ์ สุรินทร์มนต์
  - 6.5.3 วิจารณ์แนวความคิด "หน่วยคำที่เจาะจงเพียงน้อยนิด" ของอาภรณ์
- 6.6 ประโยคกรรมตัวการปรากฏ
  - 6.6.1 วิจารณ์แนววิเคราะห์ของสรณี
- 6.7 ประโยครับในภาษาไทย
  - 6.7.1 บทบาทของหน่วยประธานในประโยครับ
  - 6.7.2 ประเภทต่าง ๆ ของประโยครับ
  - 6.7.3 ข้อสังเกต

6.8 บทสรุป

6.9 แบบฝึกหัดทบทวน

จุดประสงค์

หลังจากจบบทเรียนที่ 6 แล้วนักศึกษาสามารถ

1. ยกตัวอย่างประโยคกรรมในภาษาไทยเท่าที่เคยอ่านพบในข้อเขียนของนักไวยากรณ์ไทยมาได้อย่างน้อย 5 ประโยค
2. บอกความหมายของประโยคกรรมตามนิยามของพระยาอุปกิตศิลปสาร และจินตนา งามสุทธิ ได้
3. อธิบายความหมายและหน้าที่ของประโยคกรรม "ถูกกระทำ" ได้
4. สรุปข้อกำหนดการเกิดร่วมเชิงความหมายที่มีผลบังคับกริยาตามหลังถูกได้
5. อธิบายและยกตัวอย่างนัยความหมายแย้งกัน เป็นศัตรูกัน ที่พบในประโยคถูกได้
6. วิเคราะห์ข้อกำหนดการเกิดร่วมอื่น ๆ ที่เสนอโดยฟิลเบิร์ตได้อย่างน้อย 1 ข้อ
7. สาธิตกระส่วนความหมายของประโยคกรรม "ถูกกระทำ" ได้
8. บอกความหมายและยกตัวอย่างของประโยคกรรม "ได้รับ" ตามความเห็นของนักภาษาศาสตร์มาได้อย่างน้อย 2 ท่าน
9. สรุปความเห็นของนักภาษาศาสตร์ในเรื่อง "การใช้ประโยคกรรมสัมพันธ์กับวัจนธรรม" ได้
10. ยกตัวอย่างประโยคกรรมไม่มีตัวการได้อย่างน้อย 1 ประโยค พร้อมกับอภิปรายแนวความคิดของนักภาษาศาสตร์ในหัวข้อนี้ได้อย่างน้อย 1 ท่าน
11. อธิบายแนวความคิดเรื่อง "หน่วยเจาะจงน้อยชนิด" ของอาภรณ์ สุรินทรมนต์ได้
12. ยกตัวอย่างประโยคกรรม ตัวการปรากฏและแนวความคิดของนักภาษาศาสตร์ในเรื่องนี้ได้อย่างน้อย 1 ท่าน

13. แยกแยะความแตกต่างระหว่างแนววิเคราะห์เน้นการคัดลอก (CA) กับแนววิเคราะห์เน้นโครงสร้างฐาน (BSA) ได้
14. เปรียบเทียบข้อดีข้อเสียแนววิเคราะห์ของสรณีกับของนววรรณและของคล้าคได้
15. บอกลักษณะของ "ประโยชน์ในภาษาไทย" ตามข้อเสนอของพรพิลาสได้
16. ยกตัวอย่างประโยชน์แสดงบทบาทต่าง ๆ ของหน่วยประธานในประโยคได้
17. สรุทธิประเภทของประโยครับตามบทบาทของหน่วยประธาน และการปรากฏของตัวการได้ทั้ง 12 ประเภท
18. วิจาร์ณแนวความคิดเรื่อง "ประโยชน์" ของพรพิลาสได้

6.0 คำนำ

ในบทที่ 4 และ 5 กรณีตัวอย่างที่เราเลือกศึกษาได้แก่ หน้าที่ประโยคกรรม ในภาษาอังกฤษ ในบทที่ 6 นี้ เราจะศึกษาประโยคกรรมในภาษาไทยในแง่ต่าง ๆ เป็นต้นว่า นักภาษาและนักไวยากรณ์ได้แบ่งประเภทของประโยคกรรมอย่างไร ใช้หลักเกณฑ์อะไร ในการแบ่ง แต่ละประเภททำหน้าที่อะไรบ้าง จุดที่น่าสนใจ และข้อสังเกตของนักภาษาเกี่ยวกับ ประโยคกรรมในภาษาไทยได้แก่อะไรบ้าง

6.1 การแบ่งประเภทประโยคกรรม

ประโยคกรรมในภาษาไทยมีกี่รูปได้แก่อะไรบ้างนั้น นักภาษาศาสตร์ผู้สนใจศึกษา ประโยคกรรมในภาษาไทยต่างแบ่งประเภทของประโยคกรรมต่างกันไป พรพิลาส เรื่อง โศติวิทย์ (2524 : 13-14) ศึกษาของท่านเหล่านั้นและสรุปตอนหนึ่งว่า

เมื่อพิจารณาการปรากฏของคำในประโยค กล่าวได้ว่ามีผู้วิเคราะห์ประโยค 5 แบบ ดังนี้

1. ประโยคที่มี "ถูก" หรือ "โดน" เช่น
  1. เขาโดนท้อด
  2. เขาถูกครูให้อ่านหนังสือ
2. ประโยคที่มี "โดย" เช่น หนังสือเล่มนี้เขียนโดยนาย ก.
3. ประโยคที่ไม่มี "ถูก" หรือ "โดน" หรือ "โดย" เช่น
  1. วัดนี้สร้างแต่ครั้งไหน
  2. ชนมันกินดี
  3. หนังสือเล่มนี้อ่านสนุก
4. ประโยคที่มีกรรมกรร^๑ เช่น ชามแตก
5. ประโยคที่มี "ได้รับ" เช่น เราได้รับเชิญจากเธอ

สำหรับรูปประโยคแบบที่ 4 และ 5 นั้น จินดา งามสุทธิ เป็นผู้นำเสนอไว้

การจัดประเภทประโยคกรรมในภาษาไทย นอกจากดูการปรากฏของคำในประโยค เช่นมีคำว่า ถูก โคน ได้รับ ฯลฯ แล้ว ยังอาจพิจารณาจากนิยามความหมายของประโยคกรรมได้อีกด้วย นิยามความหมายประโยคกรรมที่ต่างกันไปย่อมส่งผลกระทบต่อจำนวนรูปและลักษณะรูปของประโยคกรรม ดังตัวอย่างเช่นนิยามของผู้ศึกษาไวยากรณ์ต่อไปนี้

6.1.1 พระยาอุภิตศิลป์สาร

พระยาอุภิตศิลป์สาร (2499 : 29) ได้กล่าวถึงประโยคกรรมไว้ว่า ประโยคกรรมเป็นประโยคที่มีกรรมการก (ผู้ถูกกระทำ) อยู่ต้นประโยคดังเช่น

1. ตามีถูก (เสีย) กิน
2. หนังสือถูก (ครู) ให้ศิษย์อ่าน
3. วัดนี้สร้างแต่ครั้งไหน
4. ชนมมกินคี่
5. ตามีเสียกินเสียแล้ว

คำที่ขีดเส้นใต้ในแต่ละประโยคคือกรรมการก (ผู้ถูกกระทำ) ซึ่งอยู่ต้นประโยค ทั้ง 5 ประโยคจัดว่าเป็นประโยคกรรม

6.1.2 จินดา งามสุทธิ

จินดา งามสุทธิ (2522 : 36-75) ได้กล่าวถึงประโยคกรรมไว้ว่าหมายถึงประโยคที่หน่วยประธานเป็นผู้ถูกกระทำ ให้แบ่งประโยคกรรมออกเป็น 6 แบบคือ

1. ประโยคที่มี "ถูก" หรือ "โดน" เช่น เด็กถูกครูตี
2. ประโยคที่มี "ถูก" ปรากฏกับ "ทำให้" เช่น ไพบูลย์ถูกสันติทำให้ฆ่าหมู และหมูถูกสันติทำให้ไพบูลย์ฆ่า
3. ประโยคกรรมของคฤหาสน์ประโยค เช่น หนังสือเขียนสนุก เป็นประโยคที่มาจากประโยคโครงสร้างลึกลับว่า หนังสือที่เขียนโดยคนบางคนสนุก คฤหาสน์-ประโยคที่เขียนโดยคนบางคนนี้จะผ่านการละหน่วยต่าง ๆ จนเหลือแต่เขียนคำเดียว

4. ประโยคกรรมที่มีโคย + นามวลี เช่น หนังสือเล่มนี้เขียนโดยสันติ
5. ประโยคกรรมที่มีคำว่า "ได้รับ" เช่น เขาได้รับเชิญไปงานเลี้ยง
6. ประโยคกรรมที่มีกรรมกริยา เช่น ชามแตก หนังสือขาด ปากกาหาย
แตก ขาด หาย พิจารณาจากประโยคดูเหมือนไม่มีกรรม แต่ถ้าพิจารณา
 ด้านความหมายแล้วจะเห็นว่า ชาม หนังสือ และปากกา ล้วนเป็นผู้ถูก
 กระทำทั้งสิ้น ต้องมีผู้กระทำกริยาเหล่านี้ แต่ประโยคทั้งสามไม่ได้ระบุ
 ผู้กระทำ

โดยสรุปแล้ว การแบ่งประโยคกรรมในภาษาไทยนั้น แบ่งอย่างกว้าง ๆ ออก
 ได้เป็น 2 ประเภทคือแบ่งตามคำเฉพาะที่ปรากฏในประโยค เช่นมีคำว่า ถูก โคน ได้รับ
 อกรรมกริยาบางคำเป็นต้น และแบ่งตามนิยามความหมายของประโยคกรรมของนักภาษาศาสตร์ผู้สนใจ
 ศึกษาประโยคกรรมแต่ละท่าน ซึ่งเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบการแบ่งทั้ง 2 ประเภทกันดูแล้ว
 จะเห็นได้ว่าการแบ่งประเภทประโยคกรรมตามนิยามความหมายของประโยคกรรมจะครอบคลุม
 ปริมาณรูปประโยคกรรมได้กว้างขวางกว่าการพิจารณาคำเฉพาะที่ปรากฏในประโยค ผู้เขียนจึง
 ขอเสนอการแบ่งประโยคกรรมตามนิยามเป็นหัวข้อถัดไป

6.2 การแบ่งประโยคกรรมตามนิยามของธัญรัตน์

ประโยคในภาษาไทยที่จัดว่าเป็นประโยคกรรมหมายถึงประโยคที่มีกรรมหรือผู้
 รับการกระทำ (patient) นำหน้าประโยค หรือหมายถึงประโยคที่ขึ้นต้นด้วยผู้รับการกระทำ
 ได้แก่ประโยคต่อไปนี้

1. ประโยคกรรม "ถูก" หรือ "โดน" กระทำ
2. ประโยคกรรม "ได้รับ"
3. ประโยคกรรมไม่มีตัวการ
4. ประโยคกรรมมีตัวการ

หากพิจารณาตามนิยามประโยคกรรมข้างต้นแล้ว ยังมีประโยคกรรมอีกหลาย
รูปที่จัดเข้าข่ายประโยคกรรม เช่น เพลงนี้ร้องโดยอัญชลี แต่ในบทนี้ผู้เขียนขอเสนอประโยค
กรรมเพียง 4 รูป ประโยคกรรม 2 รูปแรก เป็นที่รู้จักและยอมรับกันดีแล้วในหมู่นักภาษา
ส่วน 2 รูปหลังน่าสนใจในแง่ที่เป็นข้อเสนอใหม่ มีผู้ถกเถียงวิพากษ์วิจารณ์มา ตลอดจนการ
ตั้งชื่อประโยคลักษณะนี้

6.3 ประโยคกรรม "ถูกกระทำ"

ประโยคกรรม "ถูกกระทำ" ส่อนัยความหมายไปในทางลบ เราจึงควรเริ่ม
ต้นศึกษาประโยคกรรมประเภทนี้ ตั้งแต่ความหมายของคำว่า "ถูก" และหน้าที่ของประโยค
กรรมรูปนี้

6.3.1 ความหมายและหน้าที่ของประโยคกรรม "ถูกกระทำ"

พงษ์ศรี เลชะวัฒนะได้กล่าวไว้ในวิทยานิพนธ์เรื่อง "Verb Phrases in
Thai : A Study in Deep-Case Relationship" (1970) มีข้อความตอนหนึ่งกล่าว
พาดพิงถึงความหมายของคำว่า "ถูก" ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับประโยคกรรมประเภทนี้ว่า

คำว่า "ถูก" ในฐานะเป็นคำ ๆ หนึ่งย่อมมีความหมาย
และมีเหตุผลพอเพียงที่จะกล่าวว่า "ถูก" น่าจะหมาย
ความว่า หักหรือหรือประสบเหตุการณ์บางอย่างอันไม่
น่าพึงพอใจ ความหมายของคำนี้มีผลไปถึงโครงสร้าง
รูปประโยคกรรม "ถูก" ด้วย

(Lekawatana, 1970 : 139)

อุคม วโรตมสิขชิตต์ (1972 : 39) ได้ตั้งข้อสังเกตว่า ประโยคกรรมใน
ภาษาไทยไม่ใช้กันดาษดื่นทั่วไป ไม่ว่าในภาษาไทยหรือภาษาพูดเหมือนอย่างประโยคกรรมใน
ภาษาอังกฤษ โดยปกติประโยคกรรมจะใช้เพื่อบอกเป็นนัย ๆ ว่ามีสิ่งร้าย ๆ เกิดขึ้น เช่น ได้
รับโทษทัณฑ์ เกราะหรือร้าย เป็นต้น เราอาจสรุปความหมายของคำว่า "ถูก" จากความเห็น

ของนักภาษาศาสตร์ทั้ง 2 ท่านได้ว่า ถูก เป็นหน่วยกริยาหน่วยหนึ่งในโครงสร้างประโยคกรรม คำว่าถูกมีความหมายในตัวเองและส่อนัยความหมายที่ไม่ดี และนัยความหมายในทางร้ายของ คำว่าถูก ครอบคลุมความหมายของทั้งประโยค ทำให้ทั้งประโยคกรรม "ถูก" มีความหมายไปในทางไม่ดีด้วย

6.3.2 ข้อกำหนดการเกิดร่วมเชิงความหมายที่มีผลบังคับใช้กับกริยาตามหลังถูก

(semantic selectional restriction)

ในขณะที่นักภาษาศาสตร์บางท่านเชื่อว่า นัยความหมายในทางไม่ดีของคำว่า "ถูก" จักครอบคลุมไปทั่วทั้งประโยค ทำให้ประโยคมีความหมายไปในทางร้ายแล้ว นักภาษาศาสตร์บางท่านสนใจศึกษารายละเอียดภายในประโยค เพื่อหาเหตุผลที่แจ่มชัดขึ้น เจลา ไชยรัตน์ (1961) แสดงความคิดเห็นไว้ในวิทยานิพนธ์เรื่อง "A Comparative Study of English and Thai Syntax" ในความตอนหนึ่งว่า "ประโยคกรรมในภาษาไทยใช้เพื่อแสดงประสบการณ์และการสังสรรค์ที่ไม่ถูกใจ ไม่น่าพอใจ โดยนัยเดียวกัน คำกริยาที่มีความหมายในทางไม่ดี ไม่น่าพอใจเป็นส่วนใหญ่ เช่นคำว่า ฆ่า ตี ตำหนิ กล่าวหาจะเกิดคู่กันไปกับกริยาถูก ในฐานะหน่วยเติมเต็มของกริยาถูก" (1961 : 173-175)

ในขณะที่เจลา ไชยรัตน์ เชื่อว่ากริยาที่เกิดคู่กับกริยาถูกมักเป็นกลุ่มกริยาพวกที่มีความหมายไม่ดีขึ้น สรณี วงศ์เบ็ญสัจจ์ (1980) กลับเชื่อว่าตัวการที่ทำให้เกิดความหมายไม่ดีขึ้น ได้แก่ตัวกริยาถูกนั่นเอง ทำให้หน่วยกริยาเติมเต็มใกล้เคียงไม่ และโดยปกติทั่วไป ประโยคกรรมในภาษาไทยจะมีนัยความหมายขัดแย้ง แสดงความเป็นศัตรูกัน ซึ่งนัยดังกล่าวมีที่มาเกี่ยวข้องกับคำกริยาถูกมากกว่าจะเป็นกริยาเติมเต็ม สรณีได้อธิบายเพิ่มเติมว่า

นัยขัดแย้งแสดงความเป็นศัตรูที่มีอยู่ในคำว่าถูก

ส่งผลไปถึงการใช้คำนี้ในประโยคกรรมด้วย

โดยแสดงให้เห็นว่ากรรมหรือผู้รับการกระทำ

(patient) จะถูกกระทบกระเทือน หนทุกข์

ทรมาน หรือผ่านประสบการณ์ร้าย ๆ โดยนัย

ตั้งกล่าวนี้เอง จึงอุปหนึ่งว่าประโยคกรรมถูกควบคุม
โดยข้อกำหนดเชิงความหมายและในทางปฏิบัติบาง
ประการ เป็นเหตุให้ประโยคที่มีนัยความหมายไม่ตีเกี่ยว
ข้องกับผู้รับการกระทำเท่านั้นที่จะทำเป็นรูปประโยค
กรรมได้

(Wongbiasaj, 1980 : 208)

สรณี วงศ์เบ็ยส์จัจ (1979 : 208) ได้ยกตัวอย่างประโยคต่อไปนี้สนับสนุน

ข้อคิดเห็นของตน

- (79) เด็กถูกรถชน
- (80) หมาถูกเตะ
- (81) ผมถูกให้เงิน
- (82) ฉันถูกยืมให้

จากตัวอย่างประโยคข้างต้นนี้ เราพอจะมองออกว่าประโยคกรรม "ถูกกระทำ"
จะใช้ในสถานการณ์เฉพาะด้าน เป็นต้นว่าสถานการณ์ที่ไม่น่าพึงพอใจ คำกริยาที่เป็นหน่วยเติมเต็ม
ของกริยาถูก ได้แก่ ชน เตะ ให้ ยืมให้ ก็พลอยสื่อความหมายในทางไม่ดีของกริยาถูก โดยบ่ง
บอกสถานการณ์เลวร้ายให้ปรากฏ ดังนั้นหากกริยาในหน่วยเติมเต็มเป็นกริยาที่มีความหมายกลาง ๆ
หรือความหมายในทางที่ดี ก็ถือว่าฝ่าฝืนข้อกำหนดการเกิดร่วมเชิงความหมายและหน้าที่ของกริยา
ถูก ฉะนั้น ประโยค (81) และ (82) จะเป็นที่ยอมรับได้ ก็ต่อเมื่อมีการตีความกริยาในหน่วย
เติมเต็มให้สอดคล้องกับความหมายในทางไม่ดีของกริยาถูก และสื่อแสดงสถานการณ์เลวร้ายให้
เกิดขึ้น

พงษ์ศรี เลชะวิษณะ (1970) ได้ให้ตัวอย่างเพิ่มเติมเสริมประเด็นที่ว่าคำกริยา
ซึ่งมีความหมายกลาง ๆ หรือความหมายในทางที่ดี จะถูกตีความไปในทางไม่ดี เมื่อกริยานั้นเกิด
ในตำแหน่งหน่วยเติมเต็มของกริยาถูก

(83) แดงถูกสุคาเชิญ

ในกรณีนี้ "ถูกเชิญ" มีความหมายในตัวเองเกี่ยวกับถูกบังคับให้ไปนั่นเอง
สรณีเพิ่มเติมประโยคตัวอย่างอีก 2 ประโยคเพื่อแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของคำว่าถูก ซึ่งสื่อ
นัยความหมายในทางไม่ดี

(84) บิลล์ถูกครุชม

(85) บิลล์ถูกให้เงิน

สรณี (1980 : 17-18) ได้อธิบายว่า ในสถานการณ์ปกติประโยค (84)-
(85) จะฟังดูชอบกล หรือถึงขั้นรับไม่ได้เอาเลยทีเดียว ทั้งนี้เพราะเกิดความขัดแย้งกัน
ระหว่างนัยความหมายไม่ดีของคำว่าถูก กับนัยความหมายที่น่าพอใจของกริยาเติมเติม
(ได้แก่คำว่า ชม ให้ อย่างไรก็ตาม ในบางบริบทหรือสถานการณ์ นัยความหมายที่ดีของ
กริยาเติมเติมก็อาจถูกลบทิ้งเป็นต้นว่า ในสถานการณ์ที่ผู้พูดต้องการกระหนกระ เทียบประชก
ประชัน ในกรณีเช่นนี้ความขัดแย้งทางนัยความหมายก็ไม่เกิด ประโยคเช่น (84)-(85)
ก็นับว่าใช้ได้ เป็นประโยคที่ยอมรับได้ ในขณะที่ความหมายของประโยคในทางลบก็
ยังคงปรากฏเด่นชัด

เราพอจะสรุปความคิดของเจลา ไชรัตน์ พงษ์ศรี เลขาวิณะ และ
สรณี วงศ์เบ็ญสัจจ์ เท่าที่อภิปรายมาทั้งหมดข้างต้นนี้เป็น 2 ประเด็นด้วยกัน

ประเด็นแรก ความหมายเชิงลบของกริยาถูกมีอิทธิพลครอบงำ ความหมาย
เชิงบวกของกริยาในหน่วยเติมเติม ประโยคกรรมทั้งประโยคจะสื่อแสดงสถานการณ์อันไม่น่า
พึงพอใจ ไม่ถูกใจ

ประเด็นที่สอง ประโยคกรรมเช่นประโยค (83)-(85) ถือว่าถูกไวยากรณ์
หรือยอมรับได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับผู้พูด กล่าวคือ ผู้พูดเข้าใจข้อกำหนดเชิงความหมายซึ่งกำกับ
หน่วยกริยาเติมเติมของกริยาถูกหรือไม่ อีกประการหนึ่ง ตัวผู้พูดสามารถใช้ประโยคกรรม
"ถูกกระทำ" แสดงทัศนคติของตนที่มีต่อสถานการณ์อันไม่น่าพึงพอใจหรือต่อพฤติกรรมอันไม่พึง
ปรารถนาได้ถูกต้องหรือไม่

6.3.3 ข้อกำหนดการเกิดร่วมอื่น ๆ

ตัวอย่างประโยคกรรม "ถูกกระทำ" เท่าที่เรายกมา มีประธานเป็นสิ่งมีชีวิตทุกประโยค เช่น เด็ก บิลล์ นายแดง ในปี ค.ศ. 1973 เดวิด ฟิลเบ็ค เขียนบทความเกี่ยวกับประโยคกรรมในภาษาไทยหนึ่งใจความตอนหนึ่งมีว่า หากประธานของกริยาถูกเป็น สิ่งไม่มีชีวิต จะต้องมีส่วนใจในการใช้ประโยคกรรมนั้น กล่าวคือคำนามที่ไม่มีชีวิตนั้น (inanimate noun) ต้องเป็นสิ่งที่มิใช่เจ้าของ เพื่อว่าเมื่อสิ่งของ (ไม่มีชีวิต) นั้นเกิดเสียหาย ย่อมก่อให้เกิดประสบการณ์ไม่พึงปรารถนาแก่เจ้าของสิ่งของมัน ตัวอย่างเช่น

(86) ไร่ถูกไฟไหม้

ในห้องถิ่นชนบททางเหนือ มีการเผาไร่หลังการเก็บเกี่ยว ฉะนั้น ตามเชิงเขาสูงชันจึงต้องมีการตัดไม้ พุ่มไม้ราวเดือนธันวาคมและมกราคม และปล่อยให้แห้งเป็นเวลาหลายสัปดาห์ก่อนเผา ฟิลเบ็คอ้างตัวอย่างประโยคกรรม (86) ว่าใช้แสดงสถานการณ์เมื่อเจ้าของไร่เชิงเขาถูกศัตรูฝ่ายตรงข้ามมาเผาไร่ของตน หรือไร่ของตนถูกไฟจากไร่ใกล้เคียงลามไหม้ก่อนถึงเวลาอันสมควร ความเสียหายนี้ก่อให้เกิดประสบการณ์ในทางลบแก่เจ้าของ ในกรณีนี้ ประธานของประโยคกรรม "ถูกกระทำ" สามารถเป็นสิ่งไม่มีชีวิตได้ถ้าเป็นสิ่งที่มิใช่เจ้าของ เจ้าของ นอกจากเงื่อนไขดังกล่าวนี้แล้ว ฟิลเบ็คยังได้เสนอเงื่อนไขข้อที่สองซึ่งมีใจความว่า คำนามที่เป็นสิ่งไม่มีชีวิตอาจเป็นประธานของกริยาถูกได้ ถ้าคำนามนั้นเป็นวัตถุสิ่งของที่มีคุณค่า และการทำลายวัตถุที่ทรงคุณค่านั้นอาจก่อให้เกิดความเศร้าโศกอย่างใหญ่หลวงแก่มหาชนโดยทั่วไป ตัวอย่างวัตถุนี้ ได้แก่ เมืองหลวงเก่าของไทย

(87) ออยุธยาถูกพม่าตี

จินดา งามสุทธิ (2522) ไม่เห็นด้วยกับข้อกำหนดทางความหมายที่ฟิลเบ็คเสนอมา และได้ยกตัวอย่างประโยคที่แย้งกับประโยค (86) ดังนี้

(88) บ้านถูกไฟไหม้

(89) สพานถูกน้ำพัดพัง

จินดาได้อธิบายว่าในประโยค (88)-(89) แม้มิได้บ่งบอกว่าใครเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่เสียหายร้ายแรงเหล่านั้น ประโยคทั้งสองก็ยังนับว่าถูกไวยากรณ์ไทย ฉะนั้นจึงดูเหมือนว่าข้อกำหนดเชิงความหมายของฟิลเบ็คไม่อาจใช้กับสถานการณ์ได้ทุกสถานการณ์

อันที่จริง ทรัพย์สินสิ่งของที่กล่าวถึงในประโยค (88)-(89) แม้มิได้ระบุว่าเป็นเจ้าของแต่ขึ้นชื่อว่าวัตถุสิ่งของย่อมต้องมีผู้สร้าง ฉะนั้นวัตถุเหล่านั้นจึงมีเจ้าเข้าเจ้าของแฝงอยู่ แต่ถึงกระนั้น การมีเจ้าเข้าเจ้าของมิใช่เงื่อนไขสำคัญที่ผลักดันให้ผู้พูดเลือกใช้ประโยคกรรมแต่อย่างใด เหตุผลเบื้องต้นน่าจะเพื่อบ่งบอกสถานการณ์เลวร้ายที่เกิดขึ้นมากกว่า และสถานการณ์เลวร้ายนั้นก็ไม่ว่าจำเป็นต้องจำกัดอยู่แต่ในเรื่องสูญเสียทรัพย์สินส่วนบุคคลเท่านั้น ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าเงื่อนไขเชิงความหมายที่ฟิลเบ็คเสนอคือเรื่องวัตถุสิ่งของต้องมีเจ้าของนั้น เป็นเงื่อนไขที่เพิ่มความยุ่งยากซับซ้อนให้แก่หน้าที่ประโยค "ถูกกระทำ" โดยไม่จำเป็นเลย

นอกจากนี้ ฟิลเบ็คยังได้สรุปตอนท้ายข้อเสนอของตนด้วยว่า คำนามที่เป็นสิ่งไม่มีชีวิตเป็นประธานของกริยาถูก ได้ถ้ากริยาในหน่วยเติมเต็มสามารถสื่อโยงสภาวะอันไม่น่าพึงพอใจไปถึงประธานได้ หากคำกริยามีความหมายเป็นกลาง ก็ต้องมีการตีความเสียใหม่ให้ส่อนัยความหมายไม่เป็นที่น่าพอใจ ดังตัวอย่างประโยค (90)-(91)

(90) ประตูถูกเปิด

(91) หน้าต่างถูกงัด

ถ้าพิจารณาตามข้อสรุปท้ายสุดดังกล่าวมานี้ของฟิลเบ็ค จะกลายเป็นว่าคุณสมบัติของกริยาในหน่วยเติมเต็มเป็นตัวกำหนดการเกิดร่วม มิใช่คู่กันที่คุณสมบัติของคำนามที่เป็นประธานเสียแล้ว ความคิดของฟิลเบ็คที่เสนอมาล้วนชวนให้ได้แย้งได้ทั้งสิ้น ในขั้นต้นข้อกำหนดการเกิดร่วมนั้น ฟิลเบ็คเสนอให้ดูที่ลักษณะสิ่งมีชีวิต ไม่มีชีวิตของประธาน ต่อมาก็เปลี่ยนมาที่คุณสมบัติของกริยาในหน่วยเติมเต็มแทน ซึ่งประเด็นดังกล่าวนี้ ในหัวข้อ 6.3.2 ก่อนหน้านี้ เราได้อภิปรายแจกแจงข้อเท็จจริงแล้วว่านัยความหมายในทางลบของกริยาถูกย่อมจะครอบคลุมไปถึงหน่วยกริยาเติมเต็มด้วย ถ้ากริยาในหน่วยเติมเต็มมีความหมายเป็นกลางหรือมีความหมายที่ดี กริยาหน่วยนั้นก็จะถูกตีความเสียใหม่ ดังนั้น ข้อกำหนดการเกิดร่วมจึงมีผลบังคับใช้ทางเดียว กล่าวคือตั้งต้นจาก

กริยาถูกในประโยคหลักลงมาหาหน่วยกริยาเติมเต็ม ไม่ใช่เริ่มจากกริยาในหน่วยเติมเต็มแต่
อิทธิพลมาครอบงำกริยาถูกอย่างเช่นที่ฟิลเบ็คเสนอ ฉะนั้นข้อกำหนดการเกิดร่วมที่ฟิลเบ็คเสนอ
จึงซ้ำซ้อนโดยไม่จำเป็น นอกจากนี้ข้อกำหนดที่ฟิลเบ็คเสนอเกี่ยวกับคุณสมบัติมีชีวิต/ไม่มีชีวิต
ของคำนามในตำแหน่งประธานก็ไร้น้ำหนัก แท้จริงแล้วคำนามที่เป็นประธานประโยคกรรมจะ
เป็นสิ่งมีชีวิตหรือไม่มีชีวิตก็ได้ทั้งนั้น โดยสรุปแล้ว เราอาจแสดงกระส่วนความหมายของ
ประโยคกรรม "ถูกกระทำ" ได้ดังนี้

ตารางที่ 1

กระส่วนความหมายของประโยคกรรม "ถูกกระทำ"

กระส่วน	คุณสมบัติของประธาน	กริยาถูก	ตัวการ	ความหมายของกริยา ในหน่วยเติมเต็ม	นัยความหมาย ของประโยค
ก.	มีชีวิต/ไม่มีชีวิต ตัวอย่าง	ถูก (ตัวการ) แดงถูก(ครู)ตี บ้านถูกไฟไหม้		ในทางลบ	ในทางลบ
ข.	มีชีวิต/ไม่มีชีวิต ตัวอย่าง	ถูก (ตัวการ) ฉันทูก(ตาบ้านั้น)ยืมให้ ประตูถูกเปิด		ในทางบวก เป็นกลาง	ในทางลบ

กระส่วนความหมายของประโยคกรรม "ถูกกระทำ" มี 2 กระส่วนด้วยกัน
ตารางที่ 1 เสนอลำดับคำในประโยคกรรมถูกกระทำ กระส่วน ก. มีว่าประโยคกรรม
"ถูกกระทำ" เริ่มต้นด้วยคำนามที่เป็นประธานของประโยค ประธานจะเป็นสิ่งมีชีวิตหรือไม่มีชีวิต
ก็ได้ ลำดับคำถัดมาคือกริยาถูก ตามด้วยตัวการซึ่งอาจลดรูปได้ กริยาในหน่วยเติมเต็มจะอยู่ใน
ลำดับต่อมา มักมีความหมายในทางลบ นัยความหมายของประโยคกรรมทั้งประโยคจะเป็นไปใน

ทางลบ ตัวอย่างประโยคกรรมตามกระสวน ก. ได้แก่ แดงถูกครุฑ หรือ แดงถูกตี

บ้านถูกไฟไหม้

ส่วนกระสวน ข. ประโยคกรรมมีลำดับคำดังนี้ เริ่มต้นด้วยประธานประโยค จะเป็นคำนามที่มีชีวิตหรือไม่มีชีวิตก็ได้ ตามด้วยกริยาถูก ตัวการ (ถ้ามี) จะอยู่ในลำดับถัดมา ต่อไปเป็นกริยาในหน่วยเติมเต็มซึ่งมีความหมายในทางบวกหรือเป็นกลางก็ได้ แต่ในท้ายที่สุด ความหมายของทั้งประโยคกรรมจะเป็นไปในทางลบ ตัวอย่างประโยคกรรมตามกระสวน ข. ได้แก่ ฉันทถูก (ตาบ้านั้น) ยืมให้

ประตูถูกเปิด

6.4 ประโยคกรรม "ได้รับ"

แมรี ฮาส (1964) เป็นนักภาษาศาสตร์อีกท่านหนึ่งผู้สนใจศึกษาภาษาไทย และได้ให้คำจำกัดความกริยาถูกไว้ มีอยู่ตอนหนึ่งฮาสได้กล่าวว่า ประโยคกรรมที่มีนัยความหมายในทางที่ดี น่าพึงพอใจในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้รับการกระทำนั้น อาจสร้างขึ้นได้โดยการเปลี่ยนคำว่าถูกเป็นได้รับ คำว่า "ได้รับ" เป็นส่วนหนึ่งที่สละสลวยน่าฟัง ใช้ในการสร้างประโยคกรรมประเภทหนึ่ง ได้รับความหมายว่า เอา รับมา รับ ตัวอย่างเช่น

(92) เขาได้รับเชิญไปงานเลี้ยง

(93) หนังสือนี้ได้รับยกย่องมาก

นักภาษาศาสตร์หลายท่านมีความเห็นต่างกันในเรื่องประโยคกรรม "ได้รับ" เป็นต้นว่าฟิลเบ็ค (1973: 33) ยอมรับว่า เมื่อเอ่ยถึงประโยคกรรมในภาษาไทย คนส่วนใหญ่หมายถึงประโยคถูกหรือโดนมากกว่าประโยคได้รับ ทั้งนี้เพราะคำกริยา "รับ" เมื่อแปลจะมีความหมายตรงกับรูปประโยคกรรมในภาษาอังกฤษ แต่ทว่าโดยรูปโครงสร้างแล้วคำกริยา รับ มีคุณสมบัติเฉพาะตัวอื่น ๆ อีกที่ทำให้ไม่อาจบรรยายคำกริยานี้ได้อย่างเป็นระบบเช่นเดียวกับคำกริยาถูกและโดน

เมื่อเทียบกับชาสและฟิลเบ็ค จินดา งามสุทธิ ให้คำบรรยายเกี่ยวกับประโยค
ได้รับได้อย่างจำเพาะเจาะจงคือว่า จินดาแยกแยะความแตกต่างระหว่างได้รับในฐานะกริยา
หลักในประโยคกรตุกับได้รับ ในฐานะกริยาในประโยคกรรมอยู่หน้ากริยาหลัก ซึ่งมีความหมาย
ในทางบวก ความเห็นของนักภาษาศาสตร์ทั้ง 3 ท่านเกี่ยวกับประโยคกรรมได้รับเท่าที่อภิปราย
มาข้างต้นนี้ เราพอนำมาสรุปโครงสร้างผิวของประโยคกรรมได้รับว่าควรมีรูปดังต่อไปนี้

นามวลี ได้รับ กริยาหลัก x

ส่วนกระส่วนความหมายของประโยคกรรมประเภทนี้ มีลักษณะดังปรากฏในตารางที่ 2

ตารางที่ 2

กระส่วนความหมายของประโยคกรรมได้รับ

ประธาน	กริยา	ความหมายของ	ความหมายของ
ประโยคกรรม	ประโยคกรรม	กริยาหลัก	ประโยค

นามวลี	ได้รับ	ในเชิงบวก	ในเชิงบวก
--------	--------	-----------	-----------

(ผู้รับการกระทำ)

ตัวอย่างประโยค : เขาได้รับเชิญไปงานเลี้ยง

จินดา (2522) ได้ตั้งข้อสังเกตว่า ประโยคกรรม "ได้รับ" มีข้อกำหนดการ
เกิดร่วมที่แตกต่างไปจากประโยคกรรม "ถูกกระทำ" กล่าวคือในประโยคกรรม "ได้รับ" จะ
มีตัวการแทรกระหว่างกริยาได้รับกับกริยาหลักไม่ได้ ถ้าวางตัวการในตำแหน่งดังกล่าว ประโยค
นั้นจะผิดไวยากรณ์ทันที ตัวอย่างเช่น

(94)* เขาได้รับแดงเชิญไปงานเลี้ยง

ถ้าผู้พูดต้องการเอ่ยถึงตัวการ จำเป็นต้องกลับไปใช้ประโยคกรตุแทน เช่น

(95) แดงเชิญเขาไปงานเลี้ยง

6.4.1 ข้อคิดเห็นและวิจารณ์

ประโยคกรรมประเภท "ถูกกระทำ" และ "ได้รับ" นั้น มีผู้สนใจศึกษาค้นคว้ามากกว่าประเภทอื่นใดทั้งหมด ในปี ค.ศ. 1981 นักภาษาศาสตร์ชาวญี่ปุ่นชื่อ เรโกะ ชูซูกิ ได้ศึกษาค้นคว้าลักษณะประโยคกรรมของภาษาแถบเอเชียอาคเนย์ และได้จำแนกประเภทของประโยคกรรมตามหน้าที่เชิงความหมายออกเป็น 3 ประเภท สำหรับประโยคกรรมถูก และได้รับในภาษาไทยนั้น ชูซูกิจัดให้อยู่ในประเภทประโยคกรรมทำหน้าที่บ่งบอกอารมณ์ (signalling emotional implication)

ในปี ค.ศ. 1974 : แมรี เบธ คล้าค ได้ศึกษากลุ่มกริยาซึ่งเธอเรียกว่า "กลุ่มกริยายอมจำนน" (submissive) ซึ่งมีนัยความหมายแย้งกัน เป็นศัตรูกัน (adversative connotation) ที่พบในภาษาญี่ปุ่น เวียดนาม ไทย ลาว จีนกลาง และกัมพูชา คล้าคคิดว่าการที่พบกลุ่มกริยาเหล่านี้ในภาษาดังกล่าวอาจจะเป็นปรากฏการณ์ทางภาษาเฉพาะบริเวณ ทั้งนี้เพราะภาษาเหล่านี้ (ยกเว้นไทยกับลาว) ไม่มีความสัมพันธ์กันที่ภาษาพี่น้องจากตระกูลภาษาเดียวกันเลย

นอกจากนี้ คล้าคยังได้ตั้งคำถามที่น่าสนใจต่อไปด้วยว่า "ในการเลือกใช้สำนวนประโยคกรรมทั้งหลายนั้น วัฒนธรรมเข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้องกับใกล้ชิดเพียงใดหนอ นัยความหมายแย้งกันของประโยคกรรมที่จะมีผลปรากฏขึ้นได้นั้น เกี่ยวข้องสัมพันธ์ใกล้ชิดกับวัฒนธรรมเพียงใด" (Clark, 1974 : 107) ยิ่งไปกว่านั้นคล้าคยังได้อ้างอิงความเห็นของเฮาเวิร์ด (Howard 1969) ผู้มีความเห็นคล้ายคลึงกับคล้าคในแง่ที่ว่าวัฒนธรรมน่าจะมีบทบาทเกี่ยวข้องกับการใช้ประโยคกรรมที่มีนัยความหมายแย้งกันเหล่านี้ เฮาเวิร์ด (1969 : 44) ศึกษาประโยคกรรมในภาษาญี่ปุ่นและลงความเห็นว่า ประโยคกรรมเหล่านี้เป็นผลที่เกิดจากเหตุปัจจัยทางสังคมภาษาศาสตร์ กล่าวคือ เป็นการแสดงความสงบเสงี่ยมอย่างเป็นพิธีการแบบหนึ่ง เป็นการห้ามตัวเองไม่ให้คุยโตเกี่ยวกับตัวเองและครอบครัวของตน อนึ่ง การที่คนญี่ปุ่นพูดถึงเหตุการณ์ที่ตีความว่าเป็นเหตุการณ์ที่ไม่น่าพึงพอใจนั้น ถือว่าเป็นการอ่อนน้อมถ่อมตน และเป็นการขจัดความแตกต่างระหว่างตนเองกับผู้อื่นให้เหลือน้อยลง

ความคิดเห็นของเขาเวิร์ดก็เป็นหนึ่งในหลาย ๆ ความคิดที่มองว่าวัฒนธรรม
นั้นมีอิทธิพลเหนือภาษาและภาษานั้นย่อมมีอิทธิพลเหนือความคิดของคนเรา ความคิดของคล้าค
และเขาเวิร์ดนำคล้ายตามเพียงใดหรือไม่ นั่น เราคงต้องติดตามผลการวิจัยค้นคว้าในหัวข้อนี้
ต่อไปอีก ซึ่งแน่นอนที่เดี๋ยวกว่าจะต้องอาศัยการศึกษาศาสตร์หลายสาขาด้วยกัน ดังนั้นเราจะ
ยุติหัวข้อที่น่าสนใจนี้ไว้เพียงเท่านี้ และศึกษาเกี่ยวกับประโยคกรรมชนิดอื่น ๆ ของไทยต่อไป

6.5 ประโยคกรรมไม่มีตัวการ

นอกจากประโยคกรรม "ถูกกระทำ" และประโยคกรรม "ได้รับ" แล้ว ใน
ภาษาไทยยังมีโครงสร้างประโยคอีกแบบหนึ่งซึ่งบางครั้งก็จัดไว้ในพวกประโยคกรรม ผู้ที่นำรูป
ประโยคชนิดนี้มาสู่ความสนใจของเราเป็นพวกแรกคือ สจ๊วต แคมป์เบลล์ และชวณ ฉวีวงศ์
(1962) ทั้งสองแต่งตำราเรียนภาษาไทยสำหรับชาวต่างประเทศ ในหัวข้อกรรมวาจกนั้น ผู้
ประพันธ์ได้แนะนำประโยค "ถูกกระทำ" เป็นประโยคกรรมในภาษาไทย นอกจากนั้นทั้งสอง
ยังให้ข้อสังเกตว่า

ในกรณีอื่นส่วนใหญ่ถ้าเป็นประโยคกรรม ก็ใช้วิธีกลับ
รูปประโยคเสีย ทำกริยาให้เป็นกรรตุวาจก หรือไม่
ก็เพิกเฉยประโยคกรรมนั้นเสีย และอาศัยคูบริบทแทน
เพื่อให้เข้าใจความหมายประโยคชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่ง
ส่วนมากวิธีนี้ได้ผล

(Campbell and Shaweevongse, 1962 : 212)

ตัวอย่างประโยคทั้งสองชี้แนะวิธีใช้ข้างต้นได้แก่

(96) จดหมาย ส่ง ไป เมื่อวานนี้ แล้ว

letter sent out yesterday already

"The letter was posted yesterday."

ทั้งสจ๊วตและชวนไม่ได้ระบุชัดเจนไปว่ารูปประโยค (96) นั้น เป็นประโยคกรรตุหรือประโยคกรรม เพียงแต่แนะนำให้ชาวต่างประเทศอาศัยความจากบริบทใกล้เคียงทำความเข้าใจความหมายรูปประโยคนั้น อย่างไรก็ตาม การแนะนำให้ชาวต่างประเทศเรียนภาษาไทยด้วยความโดยดูจากบริบทเท่านั้นอาจก่อให้เกิดความสับสนได้ ที่ถูกนั้นชาวต่างประเทศควรได้ทำความเข้าใจรูปโครงสร้างประโยค (96) อย่างด่งแท้ เพื่อให้เข้าใจความหมายของรูปประโยคนั้น ฉะนั้น เราจะตรวจสอบต่อไปว่าได้มีนักภาษานานาชาติบ้างศึกษารูปประโยคนั้นและได้วิเคราะห์วิจารณ์รูปโครงสร้างประโยคนั้นว่าอย่างไร

บุษกร วิชชุลตา (1978) เรียกประโยค (96) ว่าประโยค ergative และได้ให้ตัวอย่างประโยค ergative ต่อไปนี้

(97)

โครงสร้างการก	ผู้รับการกระทำ	กริยา	ให้	ผู้เกี่ยวข้องกับผลประโยชน
	(patient)			(Beneficiary)

ประโยคภาษาไทย

คำบวชให้แม่

คำ	คำ	บวช	ให้	แม่
----	----	-----	-----	-----

คำแปลภาษาอังกฤษ	"Dam was	ordained	for	his	mother."
-----------------	----------	----------	-----	-----	----------

(98)

โครงสร้างการก	ผู้รับการกระทำ	กริยา	เพื่อ	ผู้รับผลประโยชน
	(patient)			(Client)

ประโยคภาษาไทย

น้ำตาลถูกซื้อให้คุณ

คำ	น้ำตาล	ลักษณะนาม	ซื้อ	เพื่อ	คุณ
----	--------	-----------	------	-------	-----

คำแปลภาษาอังกฤษ	"This bag of sugar was bought	for	you."
-----------------	-------------------------------	-----	-------

(Vijchulata, 1978 : 92-93)

ตัวอย่างประโยค (97)-(98) แสดงประโยคในภาษาไทยเมื่อรวมกับการก 2 แบบ ในประโยค (97) การกที่ปรากฏคือผู้รับการกระทำและผู้เกี่ยวข้องกับผลประโยจน์ ส่วนในประโยค (98) มีการกผู้รับการกระทำและผู้รับผลประโยจน์ บุชกรได้จัดลำดับการกที่จะปรากฏในประโยค ergative ไว้ด้วย และจากลำดับความสัมพันธ์ระหว่างคำนามกับคำกริยาในประโยค (hierarchy of case relations) ที่แสดงไว้ เราจึงได้เรียนรู้ความหมายของประโยค ergative ว่าหมายถึง "ประโยคที่ไม่มีรูปตัวการปรากฏและผู้รับการกระทำจะปรากฏในตำแหน่งประธานเสมอ (p. 135) ถ้าพิจารณาในแง่ความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ของคำนามกับคำอื่น ๆ ในประโยค เราอาจสรุปได้ว่าประโยคที่บุชกรเรียกว่าประโยค ergative นั้น คือประโยคที่มีผู้รับการกระทำหรือผู้รับการกระทบ (patient) อยู่ในตำแหน่งประธานของประโยคนั้นเอง

อย่างไรก็ตาม ข้อเสนอให้เรียกประโยค (96) ว่าประโยค ergative ทำนองเดียวกับประโยค (97)-(98) นั้นยังเป็นปัญหา จริงอยู่ทั้ง 3 ประโยคนี้เมื่อแปลเป็นภาษาอังกฤษล้วนตรงกับรูปประโยคกรรมในภาษาอังกฤษทั้งสิ้น แต่ถ้าเราดูในรายละเอียดเป็นต้นว่ากริยาวชและซื้อนั้น ในภาษาอังกฤษคือ to ordain และ to buy เป็นสกรรมกริยาจะนั้น จึงสามารถทำให้เป็นประโยคกรรมได้ (passivised) แต่ที่ว่ากริยาวชและซื้อในภาษาไทย ยังน่าสงสัยว่าเป็นสกรรมกริยาหรือไม่ หรือในที่นี้ใช้ในฐานะอกรรมกริยา ปรานี กุลละวณิช (in Surintramont, 1979) ได้ตั้งข้อสังเกตว่า ในภาษาไทยนั้น สกรรมกริยาอาจจะทำเป็นอกรรมกริยาได้ โดยผ่านกระบวนการที่เรียกว่า การทำให้เป็นอกรรมกริยา (intransitivization) ดังตัวอย่างเช่น

(99) บุณพับผ้าเสร็จแล้ว

"Bun folded the cloth already"

(100) ผ้าพับเสร็จแล้ว

"The cloth was folded already."

(Surintramont, 1979 : 19)

พับ เป็นตัวอย่างกริยาที่สามารถใช้เป็นสกรรมกริยาหรืออกรรมกริยาก็ได้ ตามความคิดของ
ปราณี กุลละวณิชย์

กระบวนการทำสกรรมกริยาให้เป็นอกรรมกริยานั้นก่อให้เกิดคำถามมากมาย
พอควร โดยเฉพาะเมื่อนำมาประยุกต์กับประโยคกรรมประเภท ergative นี้ เพราะดูเหมือน
ว่าจะต้องวางเงื่อนไขและคติกฎแปรรูปอีกหลายข้อขึ้นใช้เสียก่อนจะมาถึงกระบวนการทำสกรรม
กริยาให้เป็นอกรรมกริยา ประการแรก หากว่าตามนิยามความหมายประโยค ergative แล้ว
ไซร์ นามวลีผู้รับการกระทำซึ่งเคยอยู่ในโครงสร้างฐาน (underlying structure) จะ
ต้องถูกเลื่อนขึ้นมาอยู่ในตำแหน่งประธานโครงสร้างผิว ข้อนี้จะทำให้แปลว่าต้องมีการใช้กฎแปร
รูปที่เรียกว่ากฎการย้ายหัวเรื่อง (topicalization transformation) ประการที่สอง
ตัวการต้องถูกลบทิ้ง เพราะประโยค ergative ไม่มีตัวการ ข้อนี้จึงเสมือนตั้งข้อสมมุติฐาน
เอาไว้แล้วว่าประโยค ergative มีนามวลีตัวการอยู่แล้ว ก่อนที่จะใช้กฎลดรูปกำจัดตัวการเสีย
นอกจาก 2 ประการดังกล่าวแล้ว ยังต้องมีการรวบรวมกลุ่มคำกริยาที่ยอม
ให้เปลี่ยนจากสกรรมกริยาเป็นอกรรมกริยาได้ ทั้งหมดที่กล่าวมานี้แสดงให้เห็นว่ากระบวนการทำ
สกรรมกริยาให้เป็นอกรรมกริยานั้น เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยกฎและเงื่อนไขอีกมากมายหลาย
ข้อ นอกเหนือจากที่กำหนดไว้แล้วในตัวกระบวนการเอง

จึงเป็นอันว่าข้อเสนอนี้ให้เรียกรูปโครงสร้างประโยคกรรมในประโยคตัวอย่างที่
ยกมาว่าประโยค ergative นั้น ยังไม่ได้ข้อยุติที่น่าพึงพอใจนัก กิดด้วยว่าที่มาของรูปประโยค
ergative ยังเป็นปัญหามีการสร้างที่ยุ่งยากซับซ้อนเกินไป เราจึงขอยุติการพิจารณาประโยค
ergative ไว้ก่อน แล้วหันมาพิจารณารูปประโยคคล้ายคลึงกันที่พบอยู่ในภาษาแถบประเทศใกล้เคียง
เคียงกับประเทศไทย เช่น ภาษาเวียดนามแทน แมรีเบธ คล้าค (1974) กล่าวถึงประโยค
ergative ในภาษาเวียดนามซึ่งมีรูปประโยคคล้ายกับประโยค ergative ของบุษกร เรา
แปลเป็นภาษาไทยได้ดังต่อไปนี้

(101) บ้านหลังนี้ซื้อเมื่อปีที่แล้ว

"This house was bought last year."

(102) หนังสือเล่มนั้นขายมาก

"That book has sold a lot."

คล้าคได้อ้างถึงการอภิปรายในหัวข้อนี้กับเลียม (Liem 1974) นักภาษาศาสตร์เวียดนาม ผู้ซึ่งได้ยืนยันแข็งขันว่าประโยคในภาษาเวียดนามทั้ง (101)-(102) ล้วนเป็นประโยคที่มีการย้ายหัวเรื่องทั้งสิ้น (topicalization) โดยย้ายนามวลีที่เป็นกรรมมายังต้นประโยคเพื่อเน้นความ และลดรูปนามวลีที่เป็นประธานเสีย (เป็นปรากฏการณ์ที่พบเห็นทั่วไปในภาษาเวียดนาม (Liem, 1974 : 84)

คล้าค (1974 : 85) ได้รับรองความเห็นของเลียมว่ามีน้ำหนักน่าเชื่อถือ และชี้ให้เห็นข้อเท็จจริงที่ว่าประโยค (101)-(102) นั้นสามารถมีนามวลีที่เป็นตัวการได้ (NP agent) เฉพาะความหมายเท่านั้นที่จะเปลี่ยนไป คือชี้เฉพาะเจาะจงที่ตัวการเท่านั้น นามวลีที่เป็นตัวการจะเกิดในตำแหน่งประธานทางไวยากรณ์เท่านั้น (ไม่เน้นเสียง) เป็นต้นว่า เกิดอยู่ข้างหน้าคำกริยา คล้าคให้ตัวอย่างประโยคแย้งกับประโยค (101)-(102) ดังต่อไปนี้

(101 a) บ้านหลังนี้ฉันซื้อเมื่อปีที่แล้ว

"This house I bought last year."

(102 a) หนังสือเล่มนั้นเขาขายมาก

"That book they've sold a lot of."

เมื่อได้อภิปรายที่มาของประโยค (101)-(102) และประโยคแย้งแล้ว คล้าคตกลงใจไม่เรียกประโยคเหล่านี้ว่าประโยค ergative แต่เปลี่ยนเป็นเรียกว่าประโยคย้ายหัวเรื่องแทน (topicalization) คล้าคยกเหตุผลสนับสนุนข้อเสนอมานโดยอ้างถึงความคิดของฟิลล์มอร์ (1968) และโฮเฮปา (Hohepa 1969) ผู้ซึ่งให้ข้อสังเกตว่าประโยคที่จัดว่าเป็นประโยค ergative นั้นย่อมมีนามวลีตัวการ และนามวลีเหล่านี้จะมีการเน้นเสียง (marked)

คล้ายๆให้เห็นว่าไม่มีการเน้นเสียงนามวลีที่เป็นตัวการในประโยค (101 a) และ (102 a) แต่อย่างใด ทั้งนี้เพราะนามวลีเหล่านี้มีได้เกิดในตำแหน่งที่มีการเน้น

6.5.1 วิจารณ์ความเห็นของนักภาษาศาสตร์ในเรื่องประโยคกรรมตัวการไม่ปรากฏ
ตั้งแต่แรกเริ่มอภิปราย เราได้ยกตัวอย่างประโยคกรรมประเภทนี้ซึ่งแคมป์เบล และชวานเสนอไว้

(96) จดหมายส่งไปเมื่อวานนี้แล้ว

ทั้งสองได้แนะนำชาวต่างประเทศผู้เรียนภาษาไทยว่า การที่จะเข้าใจความหมายประโยคประเภทนี้ ก็ต้องอาศัยตีความจากบริบทคือสถานการณ์แวดล้อม คำแนะนำทำนองนี้ไม่ได้ช่วยให้ผู้เรียนภาษาไทยเข้าใจประโยคประเภทนี้กระจ่างขึ้นแต่ประการใด เพราะถ้าพิจารณากันให้ลึกซึ้งแล้ว การจะตีความจากบริบทต้องอาศัยการหยั่งรู้ที่เจ้าของภาษามีอยู่ จึงจะบอกได้ว่ามีส่วนใดในประโยคผิวที่ขาดหายไป

ลำดับถัดมาเป็นความเห็นของบุษกรในเรื่องที่ว่า สกรรมกริยาบางคำ เช่น ส่งไป บวช ซื้อ อาจทำให้เป็นอกรรมกริยาได้ โดยกระบวนการทำสกรรมกริยาให้เป็นอกรรมกริยานั้น ก็ยังเป็นคำอธิบายที่ไม่เพียงพอจะทำให้เกิดความเข้าใจประโยค (96) ได้ ทั้งนี้เพราะคำอธิบายนี้ได้หักทักอย่างมากว่า ผู้พูดควรต้องมีความรู้ที่สกรรมกริยาตัวไหนสามารถทำให้เป็นอกรรมกริยาได้ และตัวการคำไหนถูกตัดทิ้งออกจากกริยาในประโยคใด เป็นต้นว่า ในประโยค (96) จดหมายส่งไปเมื่อวานนี้แล้ว คาดหมายกันว่าผู้พูดควรจะรู้อยู่ในใจก่อนพูดประโยคนี้แล้วว่า กริยาส่งไปสามารถทำให้เป็นอกรรมกริยาได้ และต้องรู้ด้วยว่าตัวการ (ผู้ทำกริยาส่ง) คือใคร ถูกลดรูปเมื่อใด ซึ่งความรู้ดังกล่าวนี้มันว่าที่หักทักเอาจากผู้พูดผู้ใช้ภาษาไทยมากเกินไป

สำหรับความคิดเห็นของนักภาษาศาสตร์คนล่าสุดคือ แมรี เบธ คล้าค นั้น เท่าที่ฟังอภิปรายมา เราพอจะสรุปได้ว่าในประโยคเช่น (96) นั้น ตัวการปรากฏอยู่ก่อนที่จะมีการย้ายหัวเรื่อง คือย้ายกรรมขึ้นไปอยู่ต้นประโยคและลดรูปตัวการเป็นลำดับถัดมา อย่างไรก็ตาม การวิเคราะห์ของคล้าคยังไม่บังเกิดผลนัก เพราะคล้าคมิได้แจกแจงว่าจะต้องใชกฎ

แปรรูป กฎใดบ้างในการย้ายหัวเรื่อง และในการลดรูปตัวการเพื่อจะให้ได้ประโยค (101)-(102) และในเวลาเดียวกันเพื่อแยกแยะให้เห็นความแตกต่างกับประโยคแย้ง (101 a) และ (102 a) คล้ายกันได้วิเคราะห์ให้เห็นชัดเจนลงไปว่าตัวการในประโยค (101)-(102) หายไปได้อย่างไร เพียงแต่กล่าวแนะว่าการที่ตัวการไม่มีรูปปรากฏ อาจเป็นเพราะมีการใช้กฎแปรรูปลดรูปตัวการเสียก่อนแล้ว แต่กฎลดรูปตัวการนี้มีรูปแบบอย่างไร คล้ายกันได้แจกแจงให้เห็น

6.5.2 แนวความคิดของอาภรณ์ สุรินทรมนต์

เนื่องจากคำแนะนำและความเห็นของนักภาษาทั้งหลายเกี่ยวกับประโยคกรรมตัวการไม่ปรากฏ ยังเป็นคำอธิบายที่ไม่ดีพอ เราจึงค้นหาแนวความคิดทฤษฎีของนักภาษาอื่น ๆ ซึ่งสามารถนำมาอธิบายปรากฏการณ์ของรูปประโยคกรรมประเภทนี้ต่อไปอีก เราได้พบว่าทฤษฎีของอาภรณ์ สุรินทรมนต์ (1979) ว่าด้วยหน่วยคำนามที่เจาะจงเพียงน้อยนิด (Minimal Specified Nominal-MSN) เป็นแนวความคิดที่น่าสนใจ อาภรณ์ได้นำมาใช้อธิบายตัวการที่หายไปประโยคกรรม "ถูกกระทำ" เช่น แดงถูกแม่ตี --- แดงถูกตี เป็นต้น โดยชี้ให้เห็นว่าในประโยคกรรมดังกล่าวแต่ดั้งเดิมมา นักภาษาทั่วไปมักเรียกตัวการที่ถูกตัดทิ้งว่า "ตัวการไม่ระบุ" (unspecified agent) แต่แท้จริงแล้ว ตัวการที่ไม่ระบุอย่างน้อยที่สุดจะมีอรรถลักษณะ 2 ตัวกำกับอยู่ คือนามลักษณะ [+ nominal] และลักษณะไม่เจาะจง [- definite] ฉะนั้นโครงสร้างฐานของประโยค "แดงถูกตี" จะต้องมีลักษณะดังนี้

(103) $[\text{นามวลี}_1 \text{ ถูก } [\text{นามวลี}_2 \text{ กริยา } x]_S]_S$

แดง	แม่	ตี
	+ นาม - เจาะจง	

ในประโยค (103) แม่เป็นตัวการ อรรถลักษณะกำกับคำคือคำนามไม่เจาะจง เมื่อจะสร้างประโยคแดงถูกตีจากประโยค (103) จะต้องใช้กฎแปรรูปที่เรียกว่า กฎลดรูปหน่วยนามที่เจาะจงเพียงน้อยนิด (Minimally Specified Nominal Deletion) ลดรูป

นามวลีคือ "แม่" เสียก่อน หลังจากนั้นจึงจะใช้กฎยกกริยา (Verb raising) ยกกริยา "ดี" ในประโยคขึ้นพจนมาไว้รวมกับกริยาถูก

อาการนี้ได้ตั้งข้อสังเกตว่า หน่วยคำใดสมควรจะถูกลดรูปหรือไม่นั้น ลำพังดูจากตำแหน่งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยคำนั้นกับคำอื่น ๆ ในประโยค (syntactic position) ย่อมไม่ได้เพราะตำแหน่งทางวากยสัมพันธ์ของหน่วยคำนั้น ๆ จะไม่บ่งบอกอะไร หากเป็นเช่นนั้นเราควรจะต้องตรงไหน อาการนี้เสนอว่า

หน่วยคำใดจะลดรูปได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับลักษณะของหน่วยคำนั้นเอง กล่าวคือหน่วยคำที่มีลักษณะเจาะจงน้อยนิตอาจลดรูปได้อย่างอิสระ ข้อนี้หมายความว่า ถ้าคำกริยาใด สามารถมีหน่วยเจาะจงเพียงน้อยนิตเป็นหน่วยประกอบด้วยหน่วยหนึ่ง ก็อาจยอมให้หน่วยนั้นลดรูปได้โดยไม่ส่งผลกระทบต่อความหมายของประโยคที่เหลือ

(Surinramont, 1979 : 25)

นอกจากนี้ อาการนี้ได้อภิปรายว่า สมมุติฐานเกี่ยวกับหน่วยคำเจาะจงเพียงน้อยนิตนี้เป็นหนทางหนึ่งที่จะนำมาใช้สนับสนุนในเรื่องสัญชาตญาณ (intuition) ที่ผู้พูดผู้ฟังมีอยู่ คือการหยั่งรู้รูปความหมายและหน่วยคำที่หายไป ซึ่งในภาคปฏิบัติได้แก่วิธีการอุปนัย (induction) และการลงความเห็น (inference) ที่ผู้ฟังใช้อยู่เมื่อต้องการตัดความหมายของหน่วยประธานที่มีการขบ่งถึงน้อยเต็มที (MSN subjects) เราอาจยกตัวอย่างประโยคกรรมที่มีการลดรูปตัวการมาแจกแจงตามแนวความคิดของอาการนี้ได้ดังต่อไปนี้

(96) จดหมายส่งไปเมื่อวานนี้

(104) สพานนี้สร้างเมื่อปี ค.ศ. 1956

ในประโยค (96) เป็นที่รู้และเข้าใจกันว่าตัวการของกริยา "ส่ง" ได้แก่ "ผู้ส่งคนใดคนหนึ่ง" แต่ที่ข้อมูลจากบริบทไม่เพียงพอที่จะบ่งชี้ว่าใครเป็นผู้ส่งจดหมายนั้น อย่างไรก็ตามก็

ทั้งผู้พูดผู้ฟังสามารถดึงสรุปจากเนื้อความในสถานการณ์นั้น ๆ ได้ว่าผู้ใดเป็นผู้ส่งจดหมาย ดังนั้น จึงมีการใช้กฎสรุปหน่วยคำที่เจาะจงถึงเพียงน้อยนิดนี้เสีย เนื่องจากผู้พูดอาจไม่ต้องการเจาะจงตัวการที่รู้จักอยู่แล้วว่าเป็นใคร หรือไม่ก็ผู้พูดอาจต้องการเน้นที่กรรมหรือผู้รับการกระทบ (จดหมาย) มากกว่า สำหรับประโยค (104) นั้น ตัวการคือใครนั้นยังคลุมเครือ ผู้สร้างสพนา อาจเดาคำว่าเป็นรัฐบาลก็ได้ บริษัทก่อสร้างก็ได้ หรือชาวบ้านก็ได้ อย่างไรก็ตาม ทั้งผู้พูด ผู้ฟังตระหนักข้อเท็จจริง 2 ประการ ประการแรก ต้องมีผู้สร้างสพนา^{นี้}และสพนาเป็นผลจากการกระทำ ข้อเท็จจริงอีกประการหนึ่งคือ ไม่มีความจำเป็นอันใดที่จะต้องอ้างถึงตัวการ "ผู้สร้างสพนา" ในประโยคนี

ประโยคเช่น (96) และ (104) เสมือนเป็นตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าสกรรรมกริยาบางตัวมีประธานที่ลสรุปได้ และประธานที่ลสรุปนั้นเป็นหน่วยคำที่ไม่คงที่หรือเป็นหน่วยคำ^{นี้} พ้น ๆ ไม่มีลักษณะพิเศษ อภรณ์ (1979) ใ้ให้ข้อสังเกตว่า ในการตีความคำที่ถูกสรุปไปนั้น ผู้ฟังย่อมจะได้รับอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่หน่วยคำ msn นั้นเกิด และยังขึ้นอยู่กับความรู้รอบของผู้ฟังอีกด้วย

6.5.3 วิจารณ์แนวความคิด "หน่วยคำที่เจาะจงเพียงน้อยนิด" ของอภรณ์

กฎสรุปหน่วยเจาะจงน้อยนิดของอภรณ์สามารถนำมาอธิบายเหตุผลที่ตัวการไม่ปรากฏรูปในประโยคเช่น (96) จดหมายส่งไปเมื่อวาน^{นี้}แล้ว ทั้ง^{นี้}หมายความว่าผู้นำแนวความคิด^{นี้}ไปประยุกต์ย่อมมีสมมุติฐานในใจแล้วว่าประโยค (96) มีตัวการหรือผู้กระทำกริยานั้น ๆ อยู่ดั้งเดิม แต่ที่ไม่ปรากฏรูปเพราะมีการใช้กฎสรุปตัวการ ซึ่งเป็นแนวความคิดคล้ายคลึงกับที่คล้าค (1974) เสนอไว้ ต่างกันตรงที่ว่าอภรณ์แจกแจงกฎสรุปตัวการ การใช้กฎชนิดนี้ตลอดจนวิธีการตีความหมายตัวการที่ถูกสรุปไปเป็นชั้นเป็นตอนเคียง ทำให้เราเห็นคล้ายตามว่าตัวการในฐานะหน่วยเจาะจงน้อยนิดถูกลสรุปได้อย่างไร มีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด

อย่างไรก็ตาม นักภาษบางท่านก็ไม่เห็นด้วยกับข้อสมมุติฐานดังกล่าวข้างต้นนี้ และเสนอให้มองรูปประโยค (96) ในฐานะประโยคที่มีโครงสร้างเฉพาะตน ไม่มีรูปตัวการ

อยู่ในโครงสร้างนั้น และไม่มีควมจำเป็นต้องสร้างกฎรูปตัวการใด ๆ ทั้งสิ้น ประโยค (96) จัดเป็นประโยคในภาษาไทยประเภทหนึ่งซึ่งเรียกรวม ๆ ว่าประโยครับ ผู้เสนอความคิดนี้คือ พรพิลาส เรื่องโชติวิทย์ เราจะได้ศึกษาการแบ่งประเภทประโยคกรรมในภาษาไทยอีกแง่มุมหนึ่งจากผลงานของพรพิลาสเป็นหัวข้อสุดท้ายในบทนี้

6.6 ประโยคกรรมตัวการปรากฏ

ในภาษาไทย ผู้ที่ริเริ่มพิจารณาประโยคประเภทนี้คือพระยาอุปกิตศิลปสาร เมื่อท่านยกตัวอย่างประโยค (105)

(105) ตามีผู้ใหญบ้านของเราเสือกินเสียแล้ว

พระยาอุปกิตศิลปสารเรียกประโยค (105) ว่าเป็นประโยคกรรม เพราะประโยคนั้นมีกรรมหรือผู้รับการกระทำเป็นประธาน เมื่อมีการเอ่ยกรรมขึ้นก่อน ก็เสมือนหนึ่งเป็นการเน้นกรรมหรือผู้รับการกระทำนั้น กล่าวอีกนัยหนึ่ง เกณฑ์นักไวยากรณ์ไทยท่านนี้ใช้ในการจัดประโยคกรรมของไทยก็คือดูที่การเรียงลำดับคำเป็นหลักใหญ่ตนเอง หากกรรมอยู่ในตำแหน่งประธานของประโยค ประโยคนั้นถือว่าเป็นประโยคกรรม อย่างไรก็ตาม นักภาษาศาสตร์ปัจจุบันสมัยหลายท่านไม่เห็นด้วยกับการจัดจำแนกประโยคกรรมตามเกณฑ์นี้ เป็นต้นว่าจินดา งามสุทธิ (2522) ได้เสนอความเห็นโต้แย้งและขยายความเพิ่มเติมด้วย ตัวอย่างต่อไปนี้

(106) สันติเขียนหนังสือเล่มนี้

(107) หนังสือเล่มนี้สันติเขียน

จินดา (2522 : 65) ได้แยกแยะให้เห็นว่า แม้ประโยค (106) และ (107) จะมีโครงสร้างแตกต่างกัน แต่ก็จัดเป็นประโยคประเภทเดียวกันคือเป็นประโยคกรตุ สำหรับประโยค (107) นั้น มีกรรมหรือผู้รับการกระทำเป็นประธานเพื่อเน้นตัวกรรมนั่นเอง อนึ่งการย้ายกรรมมาอยู่ต้นประโยคหรือเป็นหัวเรื่อง (topicalization) มีพบเห็นอยู่ในหลายภาษา เช่น ภาษาอังกฤษ เป็นต้น

พงษ์ศรี เลขะวัฒนะ (1975) มีความเห็นอย่างเดียวกับจินดา และได้ชี้ให้เห็นว่าในหนังสือไวยากรณ์ไทยดั้งเดิม ประโยคเช่น (108) ข้างล่างนี้มักจะจัดเป็นประโยคกรรมประเภทเดียวกับประโยคกรรม "ถูกกระทำ" ไป

(108) แดงฉันทม

แต่ทว่าตามความเห็นของพงษ์ศรี ประโยค (108) มีความหมายอย่างเดียวกันกับประโยค (109) ซึ่งเป็นประโยคกรรตุ มีพิเศษกว่าก็ตรงที่มีลักษณะเน้นย้ำ (focus) มากกว่าประโยค (109)

(109) ฉันทมแดง

เราสรุปได้ว่านักภาษาศาสตร์ทั้ง 3 ท่านมีความเห็นตรงกันในข้อที่ว่าประโยค (107) และ (108) ก็คือ มีการเน้นความเกิดขึ้น ลักษณะการเน้นย้ำที่ตัวกรรมนั้นเกิดจากที่มีการย้ายกรรมหรือผู้รับการกระทำมาไว้ในตำแหน่งประธานของประโยค อย่างไรก็ตาม นักภาษาทั้ง 3 ท่านมีความเห็นต่างกันในเรื่องที่ว่าควรจัดรูปประโยคนี้เป็นประเภทใด นักภาษาสมัยใหม่ เช่น พงษ์ศรี (1975) และจินดา (2522) เพิ่งเล็งถึงความหมายของประโยคมากกว่า และได้โต้แย้งอย่างชวนให้คล้อยตามด้วยว่าประโยคที่มีการเน้นย้ำหัวข้อนี้เป็นประโยคกรรตุ ในกลุ่มนักภาษาทั้ง 3 ท่านนี้มีจินดา งามสุทธิ เพียงผู้เดียวที่มีความเห็นอย่างเดียวกับแมรี เบธ คล้าค นั่นคือเชื่อว่าการย้ายกรรมมาเป็นหัวข้อต้นประโยค อย่างไรก็ตาม ทั้งสองไม่ได้อธิบายเพิ่มเติมว่าในกระบวนการสร้างรูปประโยคนี้ มีกฎแปรรูปใดบ้างเกี่ยวข้องกับ และกฎเหล่านี้มีเงื่อนไขอย่างไรบ้างในการใช้ ผู้ที่ให้ความกระจ่างในเรื่องนี้ได้แก่ สรรณี วงศ์เบ็ญสัจจ์ ผู้ซึ่งเสนอทฤษฎีและให้คำอธิบายเกี่ยวกับความเป็นมาของหัวข้อเรื่องในประโยคดังกล่าว ซึ่งสรรณีเรียกว่าประโยคหัวข้อ-วิจารณ์ (Topic comment construction) หรือเรียกย่อ ๆ ว่า TC

ในการศึกษาหัวข้อนี้ สรรณีเริ่มค้นคว้าตรวจสอบแนวความคิดของนักภาษาท่านอื่น ๆ ซึ่งวิเคราะห์หัวข้อนี้ไว้ก่อนแล้ว ในปี ค.ศ. 1976 นววรรณ พันธุเมธา ได้เสนอแนววิเคราะห์ประโยคนี้เป็นท่านแรกได้ชี้แจงว่าประโยควิจารณ์หัวข้อเรื่องหรือ TC นั้น เป็น

โครงสร้างเกิดใหม่จากกฎคัดลอก (copy rule) กฎหนึ่งเรียกว่ากฎย้ายหัวเรื่อง ตัวอย่าง เช่น ประโยค (111) ข้างล่างนี้ น่าจะเป็นโครงสร้างฐานของประโยค (110)

(110) บิลล์ นะ ทัก ไม่ ชอบ { เขา } เลย
 หน่วย { }
 คำเสริม

(111) [ทัก ไม่ ชอบ บิลล์]
 S S

ตามความเห็นของนววรรณ กฎย้ายหัวเรื่องจะคัดลอกนามวลีในโครงสร้างฐาน (111) แล้วยกมาไว้หน้าประโยค ทั้งนามวลีดั้งเดิมไว้ซึ่งต่อมาอาจถูกลดรูป ($\emptyset$) หรือไม่ก็เปลี่ยนเป็นสรรพนาม (เขา) แนวความคิดที่นววรรณเสนอมานี้เรียกว่าแนววิเคราะห์เน้นการคัดลอก (Copy Analysis) หรือ CA

สรณี (1980) เสนอแนววิเคราะห์ซึ่งเน้นโครงสร้างฐาน (Base Structure Analysis) หรือ BSA เป็นแนวเลือกใหม่ เธออธิบายว่าในประโยคหัวเรื่อง-วิจารณ์นั้น มีนามวลีที่เป็นหัวเรื่องต้นประโยค (บิลล์) ปรากฏอยู่ตั้งแต่ในระดับโครงสร้างฐานแล้ว นามวลีหัวเรื่องนี้อาจตามด้วยหน่วยคำเสริม "นะ" หรืออาจจะไม่มีก็ได้ ในกรณีที่เป็นประโยคส่วนวิจารณ์ (ส่วนที่ตามหลังนามวลีหัวเรื่องและหน่วยคำเสริม) มีนามวลีหน่วยเดียวกันกับนามวลีหัวเรื่อง (บิลล์) ปรากฏอยู่ นามวลีที่ซ้ำกับหัวเรื่องอาจเปลี่ยนเป็นสรรพนามวลี (เขา) หรือถูกลดรูป ($\emptyset$) ซึ่งกระบวนการอย่างหลังสุดนี้ก็แล้วแต่ความจำเป็น สรณีเสนอประโยค (112) ต่อไปนี้ในฐานะโครงสร้างฐานของประโยค (110)

(112) [บิลล์ นะ] [ทัก ไม่ ชอบ บิลล์ เลย]]
 S S S S

สรณียกเหตุผลหลายข้อสนับสนุนแนววิเคราะห์ของตนและคัดค้านแนวของนววรรณ เช่น แนววิเคราะห์เน้นการคัดลอกหรือ CA มีปัญหายุ่งยากมากกว่า เมื่อจะนำมาอธิบายกรณีตัวอย่างประโยคข้างต้น และยังเพิ่มความซับซ้อนที่ไม่จำเป็นแก่ระบบไวยากรณ์อีกด้วย ส่วนแนววิเคราะห์เน้นโครงสร้างฐานนั้นตรงกันข้าม เมื่อตั้งสมมุติฐานว่ามีหัวเรื่อง

อยู่ในโครงสร้างฐานเสียแต่ต้นแล้ว ย่อมสามารถให้คำอธิบายที่เป็นธรรมชาติแก่กรณีตัวอย่างได้ (รายละเอียดโปรดอ่าน wongbiasaj, 1980, chapter 3) จากการวิเคราะห์ตามแนวโครงสร้างฐานของตนดังกล่าวข้างต้นนี้ สรณีได้สรุปว่า แท้จริงแล้วในการสร้างประโยคหัวเรื่อง-วิจารณ์นี้ ไม่มีการใช้กฎชนิดใดเพื่อเคลื่อนย้ายหน่วยคำใด ๆ ทั้งสิ้น

แนววิเคราะห์ของสรณีนับว่าเป็นคำตอบที่สมบูรณ์เบ็ดเสร็จ นอกจากนี้ สรณียังพยายามตอบคำถามที่ว่า ส่วนที่เป็นหัวเรื่องนั้นเมื่อสร้างให้เกิดขึ้นแล้วควรจัดไว้ได้หน่วยคำประเภทใด คำตอบซึ่งสรณีได้แจกแจงให้ฟังอย่างน่าลือตามมีว่า ส่วนหัวเรื่องควรสร้างขึ้นตั้งแต่ระดับโครงสร้างฐาน ภายใต้ประเภทคำกริยาวิเศษณ์ (ADVERB node) อยู่ในตำแหน่งต้นประโยค โดยใช้กฎโครงสร้างวลีหรือกลุ่มกฎโครงสร้างวลี (PS rules) ซึ่งเป็นกฎเดียวกันกับที่ใช้ในการสร้างกริยาวิเศษณ์ชนิดอื่น เป็นต้นว่า กริยาวิเศษณ์ชนิดมีเงื่อนไขหรือที่เรียกกันว่ากริยาวิเศษณ์ระดับประโยค ซึ่งตามความเห็นของสรณี กริยาวิเศษณ์ประเภทเป็นส่วนหัวเรื่องก็ตีประเภทมีเงื่อนไขขั้วกิตี ทำหน้าที่ทำนองเดียวกัน และโดยทั่วไปแล้ว ส่วนหัวเรื่องทำหน้าที่วางกรอบหรือแนวให้กับประโยคที่ตามมา โดยการจำกัดเนื้อความให้อยู่ภายในขอบเขตอันสมควร (Wongbiasaj, 1980 : 82)

6.6 วิจารณ์แนววิเคราะห์ของสรณี

เมื่อเปรียบเทียบแนววิเคราะห์ในเรื่องประโยคย้ายหัวเรื่อง (topicalization) ของแมรีเบธ คล้าค และของนงวรรณกับของสรณี เราจะเห็นได้ว่าข้อถกเถียงสนับสนุนแนววิเคราะห์โครงสร้างฐานของฝ่ายหลังมีน้ำหนักมากกว่า คือทำให้แนววิเคราะห์ของสรณีเป็นทางเลือกที่ดีกว่าของนงวรรณ นอกจากนี้ แนววิเคราะห์นี้เป็นเสมือนหลักฐานที่มั่นคงแน่นอนสนับสนุนข้อเรียกร้องยืนยันของผู้เสนอเอง ที่ว่าในภาษาไทยไม่มีกฎโยกย้ายส่วนหัวเรื่องใด ๆ ทั้งสิ้น คำยืนยันนี้ทำให้เรามองประโยคกรรมประเภทนี้ของไทยในแนวใหม่ เนื่องจากประโยคกรรมประเภทนี้มีลักษณะการเรียงลำดับคำคล้ายคลึงกับประโยคกรรมชนิดไม่มีตัวการ ซึ่งเราได้อภิปรายมาแล้วในหัวข้อ 6.5 ต่างกันแต่เพียงว่าประโยคกรรมประเภทหลังสุดนี้ นอกจากจะมีกรรมหรือ

ผู้รับการกระทำอยู่ต้นประโยคแล้ว ยังมีตัวการปรากฏในประโยคด้วย ผู้เขียนจึงเสนอเรียกชื่อ ประโยคกรรมนี้ว่า ประโยคกรรมตัวการปรากฏ

อนึ่ง เนื่องจากสรณีได้พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่า รูปประโยคกรรมชนิดนี้มีโครงสร้าง ตามธรรมชาติของตนเอง ตั้งแต่ตำแหน่งของหน่วยภาษาที่อยู่ต้นประโยคเป็นลำดับมา ไม่มีการ ย้ายหน่วยคำใดมาเป็นหัวเรื่องหรือมาไว้ต้นประโยคแต่ประการใด ผู้เขียนจึงคิดว่า การตั้งชื่อ ประโยคกรรมประเภทนี้ว่า ประโยคมีหัวเรื่องก็ดี ประโยคหัวเรื่อง-วิจารณ์ก็ดี อาจทำให้ผู้ฟัง เข้าใจผิดคิดว่าประโยคประเภทนี้ต้องมีการใช้กฎโยกย้ายหน่วยคำใดคำหนึ่งมาเป็นหัวเรื่องอยู่ ต้นประโยค เพื่อเน้นหรือย้ำความเป็นพิเศษ ซึ่งจริงแต่จะก่อให้เกิดความสับสนมากขึ้น ผู้เขียน จึงพอใจจัดรูปประโยคนี้ให้เป็นเพียงประโยคกรรมประเภทหนึ่งในภาษาไทย ซึ่งแตกต่างกับ ประโยคกรรมก่อนหน้านั้น ตรงที่ว่ามีรูปตัวการอยู่ในประโยคเท่านั้น

6.7 ประโยครับในภาษาไทย

เราได้ศึกษาประโยคกรรมในภาษาไทยมาแล้ว 4 ประเภท และได้ฟังคำ อภิปรายสนับสนุนการเสนอชื่อเรียกประโยคเหล่านี้ในรูปแบบต่าง ๆ แล้วแต่หลักเกณฑ์ของนัก ภาษาศาสตร์ท่านซึ่งวางเกณฑ์ต่าง ๆ กันไป บ้างก็ใช้การเรียงคำ บ้างก็นิยามความหมายของ ประโยคกรรมเป็นหลัก ต่อไปนี้เราจะศึกษาการจำแนกประโยคในภาษาไทยอีกลักษณะหนึ่ง ซึ่ง มีขอบข่ายกว้างขวางกว่า รวมประโยคกรรมบางประเภทที่เราได้ศึกษามาข้างต้นไว้ด้วย ผู้เสนอแนวคิดนี้คือพรพิลาส เรื่องโชติวิทย์ (2524) ในวิทยานิพนธ์เรื่อง "ประโยครับใน ภาษาไทย"

พรพิลาส (2524 : 83) สรุปผลการวิจัยของเธอว่า ประโยครับเป็นประโยค ประเภทหนึ่งในภาษาไทยที่มีลักษณะแตกต่างจากประโยคประเภทอื่น สิ่งที่จะใช้เป็นเครื่องระบุ ความแตกต่างดังกล่าว คือคำกริยาและคำนามที่เป็นหน่วยประธานของประโยค พรพิลาสศึกษา ลักษณะประโยครับในภาษาไทยตามหลักไวยากรณ์ระบบ (systemic grammar) ของไมเคิล เอ เค ฮัลลiday และได้จำแนกประเภทของประโยครับโดยพิจารณาเป็น 2 ด้าน คือด้าน

บทบาทของหน่วยประธานซึ่งเป็นบทบาททางความหมายของคำนามซึ่งเกี่ยวข้องกับคำกริยา และด้านการปรากฏของตัวการในประโยค

พรพิลาส (2524 : ง) สรุปผลการวิเคราะห์ว่าประโยครับในภาษาไทย เป็นประโยคที่มีคำกริยาชนิดการแสดง เช่น กิน รัก นอน มีใช้คำกริยาชนิดสภาพ เช่น สวย ใหม่ ยาว อีกประการหนึ่ง หน่วยประธานของประโยครับจะต้องไม่ใช่ผู้แสดงกริยาหรือผู้ก่อเหตุ หน่วยประธานของประโยครับอาจมีบทบาทแบบใดแบบหนึ่งใน 7 แบบคือ เป้าหมาย ทั้งผู้รับการกระทบและผู้แสดง ผู้เกี่ยวข้องกับผลประโยจน์ สถานที่ เครื่องมือ วัสดุ และขอบเขตของขบวนการ ดังตัวอย่างในรูปประโยคต่อไปนี้

6.7.1 บทบาทของหน่วยประธานในประโยครับ

<u>ตัวอย่างประโยค</u>	<u>บทบาทของหน่วยประธาน</u>
โจกก็กินปราชยา	ประธานเป็นเป้าหมาย
บ้านถูกพัง	ประธานเป็นทั้งผู้รับการกระทบและผู้แสดง
นายทุนคนนี้กู้เงินยาก	ประธานเป็นผู้เกี่ยวข้องกับผลประโยจน์
เตียงแบบนี้นอนสบาย	ประธานเป็นสถานที่
ปากกานี้เขียนดี	ประธานเป็นเครื่องมือ
แป้งนี้ทำขนมไม่ได้	ประธานเป็นวัสดุ
เพลงนี้ร้องง่าย	ประธานเป็นขอบเขตของขบวนการ

(พรพิลาส, 2524 : 85)

หากพิจารณาประโยครับทั้งทางด้านบทบาทของหน่วยประธานและทางด้านการปรากฏของตัวการในประโยค อาจแบ่งประเภทของประโยครับได้ทั้งหมด 12 ประเภท ตารางที่ 3 รวบรวมตัวอย่างจากผลงานของพรพิลาสมาแสดงไว้

6.7.2 ประเภทต่าง ๆ ของประโยครับ

ตารางที่ 3

ประเภทประโยครับ

แบ่งตามบทบาทของหน่วยประธานและการปรากฏของตัวการ

ประเภทที่	บทบาทของหน่วยประธาน	การปรากฏของตัวการ	ตัวอย่างประโยค
1	เป้าหมาย	ตัวการปรากฏ	<u>หนังสือเล่มนี้</u> แปลโดยสุภา <u>หนังสือเล่มนี้</u> ถูกสุภาฉีก
2	เป้าหมาย	ตัวการไม่ปรากฏ	<u>คุณถูก</u> ล้ามโซ่ <u>หนังสือนี้</u> ขายดี
3	ผู้รับการกระทบ	ตัวการปรากฏ	<u>ต้นไม้พวกนั้น</u> ถูก <u>เขา</u> โค่นเสียแล้ว
4	ผู้รับการกระทบ	ตัวการไม่ปรากฏ	<u>ต้นไม้พวกนั้น</u> ถูกโค่นหมดแล้ว <u>ร่วมกัน</u> นี้กำลังลำบาก
5	ผลประโยจน์	ตัวการปรากฏ	<u>ฉัน</u> ถูก <u>เขา</u> ขโมยเงิน
6	ผลประโยจน์	ตัวการไม่ปรากฏ	<u>ฉัน</u> ถูกขโมยเงิน <u>นายทุนคน</u> นี้กู้เงินยาก
7	สถานที่	ตัวการปรากฏ	<u>เธอ</u> ถูก <u>เขา</u> สาदन้า
8	สถานที่	ตัวการไม่ปรากฏ	<u>เธอ</u> ถูกสาदन้า <u>เตียงแบบ</u> นี้นอนสบาย
9	เครื่องมือ	ตัวการไม่ปรากฏ	<u>กฎ</u> แจตอก <u>นี้</u> ต้องเปิดประตู <u>นี้</u> เท่านั้น
10	วัสดุ	ตัวการไม่ปรากฏ	<u>แป้ง</u> ชนิด <u>นี้</u> ทำขนมไม่ได้
11	ขอบเขต	ตัวการปรากฏ	<u>เพลง</u> นี้ <u>ร้อง</u> โดย <u>คุณ</u> วันดี
12	ขอบเขต	ตัวการไม่ปรากฏ	<u>เพลง</u> นี้ <u>ร้อง</u> ง่าย

(พรพิลาส, 2524 : 78-82)

6.7.3 ข้อสังเกต

จากตัวอย่างประโยครับทั้งใน 6.7.1 และ 6.7.2 เราพอจะตั้งข้อสังเกต
ได้ 4 หัวข้อดังต่อไปนี้

ข้อแรก การจำแนกประเภทของประโยครับโดยพิจารณาบทบาทของหน่วย
ประธานซึ่งเกี่ยวข้องกับคำกริยา และการปรากฏของตัวการในประโยคนั้น นับเป็นการตั้งเกณฑ์
อย่างกว้าง ๆ มีผลให้ลักษณะของประโยครับแตกต่างกับประโยคทั้งหลายในภาษาไทย กล่าวคือ
สามารถครอบคลุมรูปประโยคหลายรูปที่ยังเป็นที่ถกเถียงกันว่าควรจัดเป็นประโยคประเภทใด
บ้างนั้น ก็สามารถนำมาเข้าข่ายประโยครับ เราจะเห็นได้ว่าประโยครับของพรพิลาสครอบคลุม
ประโยคถูก ประโยคมีหัวเรื่องตัวการไม่ปรากฏ ประโยคที่มีคำว่าโดย เป็นต้น

ข้อที่สอง การที่พรพิลาสจำแนกประเภทของประโยครับตามหลักไวยากรณ์ระบบ
ของไมเคิล ฮัลลิเดย์นั้น เราพอจะมองเห็นได้ว่าเป็นการจัดประเภทของประโยคที่มีหลักเกณฑ์
และเป็นระบบมากขึ้น เมื่อเทียบกับการจำแนกประโยคกรรมประเภทต่าง ๆ ของนักภาษาศาสตร์
หลายท่านก่อนหน้านี้ ไวยากรณ์ระบบของฮัลลิเดย์มีองค์ประกอบและระบบเป็นอย่างไรได้กล่าวโดย
สังเขปแล้วในบทที่ 3 (3.3) ผู้สนใจศึกษาการประยุกต์ไวยากรณ์ระบบของฮัลลิเดย์กับประโยค
ในภาษาไทย อาจค้นคว้าเพิ่มเติมได้จากวิทยานิพนธ์ของพรพิลาส เรื่องโซติวิทย์

ข้อที่สาม เนื่องจากลักษณะของประโยครับในภาษาไทยอิงระบบไวยากรณ์ระบบ
และหน้าที่ของฮัลลิเดย์ ดังนั้นการทำความเข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบและระบบของ
ไวยากรณ์นี้จึงเป็นความจำเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อมีการพิจารณาแยกย่อยลงมาถึงเกณฑ์
ในการกำหนดประโยครับ ทั้งนี้เพราะตามแนวคิดของฮัลลิเดย์ ประโยครับจะเกี่ยวข้องกับ
ประโยคที่มีคำกริยาชนิดการแสดงเท่านั้น ไม่เกี่ยวข้องกับประโยคสภาพ (intensive clause)
เมื่อเรานำแนวคิดของฮัลลิเดย์มาจัดประโยคแสดง (extensive clause) ในภาษาไทยนั้น
จำเป็นอย่างยิ่งต้องแยกแยะให้ออกระหว่างคำกริยาชนิดการแสดง เช่น เกา ใน เขาเกาแผล
ว่าแตกต่างกับคำกริยาชนิดสภาพ เช่น สวย ใน เธอสวยอย่างไร

ข้อสังเกตข้อสุดท้าย หากเราพิจารณาตัวอย่างประโยครับ 12 ประเภทใน 6.7.2 อีกครั้งตรงค่านามที่เป็นหน่วยประธานของประโยค จะพบว่าเราทำความเข้าใจบทบาทของหน่วยประธานได้มากน้อยไม่เท่ากัน ยกตัวอย่างเช่น บทบาทผู้รับการกระทำ เครื่องมือ วัสดุของหน่วยประธานเมื่ออยู่ในประโยค เราสามารถรับรู้และแยกแยะได้ง่ายกว่าบทบาทเป้าหมาย ผลประโยชน์ สถานที่ และขอบเขต ทั้งนี้เป็นเพราะบทบาทของกลุ่มหลังนี้เป็นบทบาทที่เราไม่มีกัณฑ์ช่วยเหลือกลุ่มแรก การที่จะทำความเข้าใจบทบาทกลุ่มหลังจนถึงขั้นสามารถบอกได้ว่า หน่วยประธานในประโยคนั้น ๆ สวมบทบาทใดอยู่นั้น จำเป็นที่เราจะต้องทำความเข้าใจในเรื่องระบบตัวเลขของชัลลิเคย์ และนิยามความหมายของประโยครับประเภทต่าง ๆ ให้ถ่องแท้เสียก่อน เราจึงจะแม่นยำในเกณฑ์ที่จะนำไปวิเคราะห์และจำแนกรูปประโยคต่าง ๆ ได้ว่า ตรงกับลักษณะประโยครับหรือไม่ เพราะเหตุใด

6.8 บทสรุป

ประโยคกรรมในภาษาไทยมีรูปร่างบ้าง และแต่ละรูปทำหน้าที่อย่างไรนั้น นักไวยากรณ์ไทยและนักภาษาศาสตร์ต่างมีความเห็นต่าง ๆ กันไปในเรื่องนี้ ต่างวางเกณฑ์ในการจำแนกประเภทประโยคกรรมต่างกันไปด้วย บ้างก็ดูที่การเรียงลำดับคำในประโยค บ้างก็ดูที่นัยความหมาย บ้างก็ให้คำจำกัดความลักษณะประโยคกรรมตามแนวคิดของตน ในหนังสือเขียนพิจารณาประโยคกรรม 4 ประเภท ตามนิยามว่า ประโยคกรรมหมายถึงประโยคที่มีกรรมหรือผู้รับการกระทำนำหน้าประโยค หรือประโยคที่ขึ้นต้นด้วยผู้รับการกระทำ ประโยคกรรม 4 ประเภทได้แก่ ประโยคกรรม "ถูก" หรือ "โดน" กระทำ ประโยคกรรม "ได้รับ" ประโยคกรรมไม่มีตัวการ ประโยคกรรมมีตัวการ

นักภาษาผู้สนใจศึกษาประโยคกรรมได้ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับประโยคกรรมไว้ในแง่มุมต่าง ๆ ที่น่าสนใจได้แก่การจำแนกประเภทของประโยคกรรมตามหน้าที่เชิงความหมายของเรโกะ ชูซึกิ ผู้ซึ่งรวมประโยคกรรม "ถูก" กระทำและประโยคกรรม "ได้รับ" ของไทยไว้ด้วยกันภายใต้หัวข้อ "ประโยคกรรมทำหน้าที่บังนอกอารมณ์" นอกจากนี้จุดที่น่าสนใจอีกจุดหนึ่ง

ซึ่งแมรีเบธ คล้าค ค้นพบคือ กลุ่มกริยาในประโยคกรรมที่มีนัยความหมายแย้งกัน เป็นฝ่ายตรงข้ามกัน เป็นปรากฏการณ์ทางภาษาที่พบในภาษาแถบเอเชียอาคเนย์ และภาษาเหล่านี้ก็ไม่ได้สืบทอดมาจากตระกูลภาษาเดียวกัน (ยกเว้นไทยกับลาว) ยิ่งไปกว่านั้นเฮาเวิร์ค (1969) ยังได้ตั้งข้อสังเกตว่า วัฒนธรรมน่าจะมีบทบาทเกี่ยวข้องกับการใช้ประโยคกรรม และประโยคกรรมเป็นผลที่เกิดจากเหตุปัจจัยทางสังคมภาษาศาสตร์

ประโยคกรรมไม่มีตัวการหรือตัวการไม่ปรากฏให้แก่ตัวอย่างประโยค "จดหมายส่งไปเมื่อวานนี้แล้ว สพานนี้สร้างเมื่อปี ค.ศ. 1956" มีผู้เสนอเรียกชื่อประโยคกรรมประเภทนี้ต่าง ๆ กัน เป็นต้นว่าประโยค ergative บ้าง ประโยคมีหัวเรื่องบ้าง ชื่อหลังนี้เสนอโดยกลุ่มนักภาษาศาสตร์เชื่อว่าการลดรูปตัวการในประโยคประเภทนี้ และย้ายกรรมไปเป็นหัวเรื่องต้นประโยค แต่นักภาษากลุ่มนี้ไม่ได้วิเคราะห์ให้เห็นชัดเจนว่าตัวการหายไปได้อย่างไร และมีได้แจกแจงว่าหากมีการใช้กฎแปรรูปลดรูปตัวการ กฎนี้จะมีรูปแบบอย่างไร การลดรูปตัวการในประโยคกรรม ตัวการไม่ปรากฏอาจอธิบายได้ด้วยทฤษฎี "หน่วยเจาะจงเพียงน้อยนิด" และกฎลดรูปหน่วยนามที่เจาะจงน้อยนิดของอาภรณ์ สุรินทรมนต์ (1979) แต่ทั้งนี้หมายความว่าผู้ใช้กฎนี้มีสมมุติฐานในใจแล้วว่าในโครงสร้างฐานของประโยคกรรมประเภทนี้ มีตัวการปรากฏอยู่เดิมก่อนที่จะใช้กฎลดรูปตัวการเสีย

สำหรับประโยคกรรมมีตัวการหรือตัวการปรากฏนี้ให้แก่ตัวอย่างประโยค เช่น ตามีผู้ใหญ่บ้านของเราเสียกินเสียแล้ว หนังสือเล่มนี้สันติเขียน นักภาษาศาสตร์ท่านลงความเห็นว่าการเน้นความเกิดขึ้นที่ตัวกรรมในตำแหน่งต้นประโยค ส่วนที่มาของประโยคประเภทนี้มีผู้เสนอแนววิเคราะห์เป็น 2 แนว คือแนววิเคราะห์เน้นการคัดลอกหรือ ของนงวรรณ พันธุเมธา (1976) และแนววิเคราะห์เน้นโครงสร้างฐานของสรณี วงศ์เบ็ญสัจจ (1980) ซึ่งยืนยันความคิดที่ว่าในภาษาไทยไม่มีกฎโยกย้ายส่วนหัวเรื่อง และส่วนหัวเรื่องมีปรากฏอยู่ในโครงสร้างฐานแต่ต้นแล้ว

พรพิลาส เรืองโชติวิทย์ (2524) เสนอการแบ่งประเภทประโยคในภาษาไทยให้ครอบคลุมประโยคกรรมได้มากกว่าของนักภาษาศาสตร์ทั้งหลาย ประโยคชนิดนี้มีชื่อว่า

ประโยครับ ลักษณะของประโยครับเป็นไปตามหลักไวยากรณ์ระบบของไมเคิล ฮัลลiday ซึ่งจำแนกประเภทของประโยครับโดยพิจารณาบทบาทของหน่วยประธานและการปรากฏของตัวการเป็นสำคัญ นอกจากนี้ประโยคที่จัดว่าเป็นประโยครับจะต้องเป็นประโยคที่มีคำกริยาชนิดการแสดง เช่น กิน รัก นอน มีใช้คำกริยาชนิดสภาพ เช่น สวย ใหม่ ยาว อนึ่งหน่วยประธานประโยครับจะต้องไม่ใช่ผู้แสดงกริยาหรือผู้ก่อเหตุ แต่อาจสวมบทบาทใดบทบาทหนึ่งใน 7 บทต่อไปนี้คือ บทบาทเป้าหมาย ทั้งผู้รับการกระทบและผู้แสดง ผู้เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ สถานที่ เครื่องมือ วัสดุ และขอบเขตของกระบวนการ

6.9 แบบฝึกหัดทบทวน

จงตอบคำถามต่อไปนี้

1. ประโยคกรรมในภาษาไทยเท่าที่ท่านรู้จักมีอะไรบ้าง และทำหน้าที่อะไร
2. จงเปรียบเทียบนิยาม "ประโยคกรรม" ของพระยาอุปกิตศิลปสาร จินดา งามสุทธิ บุษกร วิชชุลตา และธัญรัตน์ ปาณะกุล ต่างมีข้อแตกต่างและคล้ายคลึงกันอย่างไร
3. อธิบายความหมายและหน้าที่ของประโยคกรรม "ถูกกระทำ" ตามความเข้าใจของท่านพร้อมตัวอย่างประโยค
4. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับข้อกำหนดการเกิดร่วมอื่น ๆ ที่เสนอโดยฟิลเบ็ค ยกเหตุผลประกอบความเห็นของท่าน
5. จงอภิปรายความหมายของคำต่อไปนี้ตามความเข้าใจของท่าน นัยขัดแย้ง แสดงความเป็นศัตรูกันในประโยคถูก (adversative connotation) กลุ่มกริยาขอมจำนน (submissive verbs) ประโยคกรรมประเภทบ่งบอกอารมณ์ (signalling emotional implication)

6. "ตัวการที่ทำให้เกิดความหมายเชิงลบในประโยคกรรมถูกนั้นได้แก่กริยาถูกนั่นเอง ทาใช้หน่วยกริยาเติมเต็มใกล้เคียงไม่"
ท่านเห็นด้วยกับความคิดของสรณีหรือไม่ จงอภิปราย
7. ประโยค "ผมถูกให้เงิน ฉันทูกตบ้านนั้นยืมให้" เป็นประโยคที่ยอมรับได้หรือไม่ เพราะเหตุใด จงยกคำอธิบายของนักภาษามาประกอบคำตอบของท่าน
8. จงแสดงกระส่วนความหมายของประโยคกรรม "ถูกกระทำ" พร้อมตัวอย่างประโยค
9. จงอธิบาย "นัยความหมายเชิงบวก" ในประโยคกรรม "ได้รับ" พร้อมตัวอย่างประโยค
10. เขาเวิร์คและคล้าคเชื่อว่า "วัฒนธรรมมีบทบาทตัดสินใจการใช้ประโยคกรรมของคนเรา"
10.1 ความสัมพันธ์ดังกล่าวข้างต้นนี้ เขาเวิร์คสังเกตจากภาษาอะไร และเขาสรุปว่าอย่างไร
10.2 ท่านมีความเห็นอย่างไรกับความเชื่อข้างต้นนี้ จงอภิปราย
11. ประโยคกรรมไม่มีตัวการมีโครงสร้างประโยคอย่างไรได้บ้าง จงยกตัวอย่างประโยคประเภทนี้ ตามที่นักภาษาทั้งหลายได้ค้นคว้าและนำมาถกกัน
12. ถ้าท่านเป็นครูสอนภาษาไทยแก่ชาวต่างประเทศ ท่านจะอธิบายรูปประโยคกรรม ไม่มีตัวการต่อไปนี้ให้ชาวต่างประเทศเข้าใจได้อย่างไร จดหมายส่งไปเมื่อวานนี้แล้ว
สพานนสร้างเมื่อปี ค.ศ. 1956
ผ้าพับเสร็จแล้ว

13. จงอธิบายแนวความคิดเรื่อง "หน่วยเจาะจงเพียงน้อยนิด" ตามที่ท่านเข้าใจ พร้อมตัวอย่างการใช้กฎลดรูปหน่วยนี้
14. แนวความคิดในข้อ 13 สัมพันธ์และนำมาประยุกต์กับประโยคกรรมไม่มีตัวการได้อย่างไร
15. ผู้ฟังเดาความหมายของหน่วยคำเจาะจงเพียงน้อยนิดที่ถูกลดรูปไปได้อย่างไร อธิบาย
16. จงสรุปความเห็นของคล้าคและเลียมเกี่ยวกับตัวอย่างประโยคข้างล่างนี้
  - 16.1 บ้านหลังนี้ซื้อเมื่อปีที่แล้ว
  - 16.2 บ้านหลังนี้ฉันซื้อเมื่อปีที่แล้ว
17. เหตุใดคล้าคจึงพอใจเรียกประโยค 16.1 และ 16.2 ว่าประโยคมีหัวเรื่อง (topicalization) แทนประโยค ergative
18. "ตามีผู้ใหญ่บ้านของเราเสียกินเสียแล้ว"
ท่านเรียกประโยคข้างต้นนี้ว่าประโยคอะไร เพราะเหตุใด จงอภิปรายโดยอ้างอิงความเห็นของนักภาษาที่ท่านเชื่อถือ
19. 19.1 สันติเขียนหนังสือเล่มนี้
19.2 หนังสือเล่มนี้สันติเขียน
ประโยค 19.1 ต่างกับ 19.2 ในแง่ไหนบ้าง จงแจกแจงให้มากที่สุดเท่าที่ท่านจะสรุปได้จากความเห็นของนักภาษาทั้งหลาย
20. Copy rule analysis คืออะไร เกี่ยวข้องกับประโยคกรรมตัวการปรากฏอย่างไร
21. จงวิจารณ์แนววิเคราะห์เน้นโครงสร้างฐาน (BSA) ของสรณีในแง่ความเป็นไปได้
22. ประโยครับในภาษาไทยหมายถึงประโยคประเภทใด มีลักษณะอย่างไร
23. เหตุใดประโยคกรรมได้รับ และประโยคกรรมตัวการปรากฏจึงไม่เข้าข่ายนับเป็นประโยครับในภาษาไทย

24. หน่วยประธานในประโยคนี้มีบทบาทอะไรบ้าง จงยกตัวอย่างในรูปประโยคประกอบคำตอบของท่าน
25. จงแจกแจงประโยครับต่อไปนี้ตามบทบาทของหน่วยประธานและการปรากฏของตัวการ (ดูตัวอย่างตารางที่ 3 หัวข้อ 6.7.2)
  1. ต้นไม้ถูกโค่น
  2. ประตูถูกใจรเปิด
  3. มงกุฎประดับเพชรล้วน ๆ
  4. บริเวณจอร์จครถลำบาก
  5. ไหมพรมนี้ดีกลือหนาวดี
  6. เพลงนี้ร้องโดยคุณวันดี
  7. มีคนเห็นเนื้อลำบาก
  8. ทุบถูกนายล่ำมโซ่
  9. ตัวนี้ขายเด็ก ๆ ถูก
  10. เขาถูกขโมยเงิน

บันทึกพิเศษท้ายบท
สำหรับผู้สนใจเชิงวิชาการ

หนังสือเล่มนี้ถูกสุคาฉีก

ค้นไม่พวกันถูกเขาโค่นเสียแล้ว

ฉันถูกเขาขโมยเงิน

เธอถูกเขาสาคน้ำ

ประโยครับทั้ง 4 ประโยคข้างต้นนี้ มีตัวการปรากฏ แต่บทบาทของหน่วย
ประธานแตกต่างกันไป ผู้อ่านจะตัดสินใจได้ว่าประโยคใดมีประธานสวมบทบาทใด จำเป็น
ต้องทำความเข้าใจเรื่องระบบตัวเลือกตามหลักไวยากรณ์ระบบของฮัลลิเคย์ ซึ่งรายละเอียด
มีกล่าวไว้ในวิทยานิพนธ์เรื่อง "ประโยครับในภาษาไทย" ของพรพิลาส เรื่องไซคีวิทย
(2524) เสียก่อน ต่อไปนี้เป็นคำอธิบายเกี่ยวกับตัวเลือกและบทบาทของหน่วยประธานซึ่งคัด
ตอนมาจากวิทยานิพนธ์ดังกล่าวหน้า 78-80 เพื่อเพิ่มพูนความเข้าใจพื้นฐานของผู้อ่านให้เพียง
พอที่จะใช้ตัดสินใจบทบาทของหน่วยประธานในประโยคข้างต้น

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าตัวเลือกที่ได้รับเลือกจากระบบประโยครับนั้นจะมี
ทั้งหมด 12 ชุด และจากตัวเลือกที่แตกต่างกันมากบ้างน้อยบ้างใน 12 ชุดนี้ เราจะสามารถ
แบ่งประเภทประโยครับได้ 12 ประเภทดังนี้

1. ประโยครับประเภทเป้าหมาย-ตัวการปรากฏ มีตัวเลือกที่ได้รับเลือกคือ
"(ผู้ร่วมขบวนการเป็นประธาน : เป้าหมาย) + ตัวการปรากฏ" หมายความว่าประโยครับนี้
มีหน่วยประธานที่มีบทบาทผู้ร่วมขบวนการซึ่งได้แก่เป้าหมาย และมีตัวการปรากฏอยู่ภายใน
ประโยค เช่น

หน่วยประธานเป้าหมายตัวการซึ่งเป็นผู้แสดง

1. หนังสือเล่มนี้แปลโดยสุดา

ตัวการซึ่งเป็นผู้แสดง

2. หนังสือเล่มนี้ถูกสุดาฉีก

3. ประโยครับประเภทผู้รับการกระทบ, ผู้แสดง-ตัวการปรากฏ ตัวเลือกที่ได้รับเลือกคือ "(ผู้ร่วมขบวนการเป็นประธาน : ทั้งผู้รับการกระทบและผู้แสดง) + ตัวการปรากฏ" หมายความว่าประโยครับนี้มีหน่วยประธานที่มีบทบาทเป็นทั้งผู้รับการกระทบและผู้แสดง และมีตัวการปรากฏอยู่ในประโยค เช่น

หน่วยประธานทั้งผู้รับการกระทบ-และผู้แสดง ตัวการซึ่งเป็นผู้ก่อเหตุต้นไม้พวกนั้นถูกเขาโค่นเสียแล้ว

5. ประโยครับประเภทผลประโยจน์-ตัวการปรากฏ ตัวเลือกที่ได้รับเลือกคือ "(ปัจจัยแวดล้อมเป็นประธาน : ผลประโยจน์) + ตัวการปรากฏ" หมายความว่าประโยครับนี้มีหน่วยประธานที่มีบทบาทปัจจัยแวดล้อมซึ่งได้แก่ผู้เกี่ยวข้องกับผลประโยจน์ และมีตัวการปรากฏในประโยค เช่น

หน่วยประธานผู้เกี่ยวข้องกับ-ผลประโยจน์ ตัวการซึ่งเป็นผู้แสดงฉันถูกเขาขโมยเงิน

7. ประโยชน์ประเภทสถานที่-ตัวการปรากฏ ตัวเลือกที่ได้รับเลือกคือ
 "(ปัจจัยแวดล้อมเป็นประธาน : สถานที่) + ตัวการปรากฏ" หมายความว่าประโยชน์นี้มี
 หน่วยประธานที่มีบทบาทปัจจัยแวดล้อมซึ่งได้แก่สถานที่ และมีตัวการปรากฏในประโยค เช่น

หน่วยประธาน

สถานที่ ตัวการซึ่งมีบทบาทผู้แสดง

เธอถูก เขา สำคณา

(พรพิลาส เรื่องโชติวิทย์ 2524 : 78-80)